

Организираната проституция в България

Георги Петрунов

Увод

Само по себе си проституирането не е организирана престъпна дейност. Но то привлича вниманието на престъпните организации, които се опитват да го поставят под контрол, да експлоатират тези, които го практикуват, и да извличат значителни печалби от тази дейност. През последните две десетилетия проституцията е един от основните пазари на организираната престъпност в България. От началото на 90-те години проституиращите попадат под контрола на експлоататори, които взимат значителна част от заработените средства. Людмил Георгиев¹ представя данни от анкета, според които през 1987 г. под 3% от проституиращите са посочили, че имат сводник, а данни само за едно десетилетие по късно, представени от Арсова², показват, че вече над 95% работят със сводник. Съпоставянето на цитираните данни ясно показва тенденцията, при която в началото на 90-те години проституцията попада почти изцяло под контрола на сводници и престъпни организации.

От този период до днес организираната престъпност контролира пазара на секс услуги в България. Обемът на пазара през годините се е променял значително. Докато през 90-те години на XX век проституцията е била един от най-развитите и доходни пазари за организираната престъпност в страната, през XXI се свижда значително, като се забелязват два особено резки спада в него. Единият е свързан с масовия износ на проституция или трафик на хора с цел сексуална експлоатация³

¹ Георгиев, Л. 2004. Проституцията и финансирането на организираната престъпност. *Общество и право*, 9: 20-21.

² Arsova, T. 2000. *Prostitution and Sex Workers in Bulgaria: Analysis of the Situation and the Risk with Regards to HIV/AIDS/STDs*. Sofia: Health and Social Development Foundation.

³ Проституция и трафик на хора не са равностойни. Трафикът на хора може да има за цел и сексуална експлоатация, и отнемане на телесни органи, и трудова експлоатация и пр. Проституцията сама по себе си не е непременно свързана с експлоатация. Някои автори я разглеждат като работа, подобна на всички останали. В настоящия текст акцентът е върху организираната проституция, която е експлоатирана от престъпността и често е неразличима от вътрешния трафик на хора с цел сексуална експлоатация. В много случаи организациите, контролиращи организираната проституция в страната, контролират и международния трафик на хора. Казвайки това, си даваме сметка, че не всички участници в пазара на проституция участват и в международния трафик на хора. Срещат се престъпни организации, участващи само във вътрешния пазар на проституция, (например някои от действащите в София), но и такива, които се занимават само с трафик на хора с цел сексуална експлоатация от страната, а също и организации, които участват и във вътрешния секс пазар, и в международния трафик на хора. Особено показателни за последните са резултатите от няколко разследвания на престъпните организации в дълбочина в региони като Варна, Враца и Пазарджик, които показваха, че проституцията на местно ниво в съответния регион, трафикирането на хора към градове и курорти в България

към много по-доходните пазари в Централна и Западна Европа от началото на новото хилядолетие. Другият основен спад в пазара на проституция в България е от последните години и е в следствие на финансовата криза, която оказва силно влияние за намаляване потреблението на платени секс услуги и води до допълнително свиване на генерираните в него средства. Въпреки това намаление, организираната престъпност продължава да проявява интерес към секс пазара и да се стреми към монопол в повечето му сегменти.

Темата на тази статия е организираната проституция в България и нейните клиенти, като акцентът е конкретно върху София. Целта е да се представи разпределението на пазара и картина на организираната проституция. Информацията, на базата на която ще бъде постигната поставената цел, не отчита промените, които се случиха на пазара на проституция тази година, когато бяха започнати мащабни разследвания срещу някои негови сегменти.

1. Методология

Емпиричната информация в изследването е набрана с различни методи от няколко основни източника. Проведени са над 100 дълбочинни интервюта с проституиращи, сводници, социални работници, полицейски служители, следователи и прокурори. Проучени са над 50 документа – следствени постановления, обвинителни актове и съдебни решения. В допълнение са направени наблюдения на специализирани полицейски операции срещу сводничеството и проституцията. Комбинацията на различни методи и източници на информация е предпочетена, тъй като с нея е възможно навлизане в по-голяма дълбочина и достигане до по-пълна и достоверна информация за изследвания феномен.

Разпределението на различните типове респонденти при проведените дълбочинни интервюта не е равномерно. За осигуряване на достъп до проституиращи и сводници, които да се съгласят да участват в изследването, са използвани представители на неправителствени социални центрове, които имат дългогодишни контакти с двете групи. На проституиращите и сводниците беше платено за участието в изследването, както и на представителите на неправителствените социални центрове за провеждане на интервюта и осигуряване на контакти с респондентите. С някои от интервюираните се проведеха повторни срещи и разговори, с цел изясняване на допълнителни аспекти и достигане до максимална пълнота на събраната информация, което допълнително повиши тяхното доверие към изследването. При провеждане на интервюта са използвани полуструктурирани въпросници.

Информацията за клиентите на платени секс услуги е набрана от Националния център за изследване на общественото мнение по задание на фондация „РискМонитор“ в периода юли–септември 2010 г. Проведено е национално представително проучване на общественото мнение, при което са интервюирани 1000 пълнолетни жители от цялата страна в 125 гнезда в 86 населени места. Направени са по 200 анкети с три групи пълнолетни респонденти от мъжки пол – с посетители на нощни заведения (включително еротични барове) в цялата страна,

---

и международния трафик на хора с цел сексуална експлоатация могат да бъдат успешно съвместявани години наред.

с таксиметрови шофьори в София и с чуждестранни туристи на българското Черноморие. Проведена е и групова дискусия с девет мъже на възраст над 18 години, потребители на платени секс услуги. Набраната информация не може да претендира за представителност, с изключение на националното проучване на общественото мнение. Поради това информацията от проведените анкети и груповата дискусия има по-скоро характер на хипотези, които трябва да бъдат проверени при по-широки изследвания.

Получените резултати от непредставителните изследвания се отнасят до проучените единици. Възможно е изследването да разкрива само част от общата картина на изследвания феномен, затова то не трябва да се приема като единствената и обща гледна точка по темата.

2. Слоеве и типове проституция в България

В настоящата точка ще разграничим няколко слоеве и типове проституция, които са от значение за анализа на организираната проституция в България.

2.1. Слоеве на проституцията в България

Проституцията в България може да се раздели на четири основни слоя:

- много нисък;
- нисък;
- среден;
- висок.

Те се различават по степента и начина на организиране, както и по основните си характеристики. Различията са много очевидни и в цената на услугите, които се предлагат от проституиращите в отделните слоеве.

2.1.1. Много нисък слой

В него попадат откритите обекти, като паркове, площади, магистрали и други подобни. Проституиращите са, както жени, така и мъже. Често това са младежи и дори деца. В много случаи те употребяват наркотици (най-вече летливи вещества). Ключова характеристика на много ниския слой, която предопределя неговото отделяне от ниския слой, е липсата на интерес и контрол от страна на престъпните организации към него. Това е единственият слой, който организираната престъпност не се стреми да монополизира. Причината са незначителните средства, които се генерират.

Друга основна характеристика на този слой е, че заетите в него продават секс, за да оцеляват, а не за да си осигурят възможност за високи доходи, както е в по-горните слоеве. Проституиращите имат малък брой клиенти, които обслужват срещу минимални суми. Тази група е подложена на най-голям риск от насилие от страна на сводници или клиенти, които в повечето случаи са лица с много нисък социален статус. Затова и конфликтите тук са често срещани – както между проституиращи и клиенти, така и между самите проституиращи. Този слой се характеризира с липса на каквито и да е правила. Отказването от този вид дейност е много трудно – практикуващите я нямат друга алтернатива за изкарване на пари.

2.1.2. Нисък слої

Ниският слої, подобно на първия, който описахме, включва работа на площади, паркове, улици, магистрали, крайпътни заведения и други. Но за разлика от много ниския слої, организираната престъпност проявява сериозен интерес и се стреми към монопол на ниския слої. Проституиращите от този слої са принудени от престъпните организации да плащат рекет или такса за това, че работят на контролираната от тях територия. В различните региони на страната се откриват два основни модела за събиране на рекета. Единият е на ден – най-често събираният рекет е от 20 лв. и се среща в градове като София, Ботевград и други. Вторият модел е на седмица, като сумата обикновено е в размер между 120 и 150 лв. и се среща в градове като Варна и в летните курорти. В предишни години е съществувала практика с две тарифи – зимна и лятна, т.е. рекет според сезона. Възрастовата граница, на която проституиращите момичета (а не са редки и случаите на момчета) се включват в секс пазара, е ниска – има дори деца. Поради ранната възраст, на която са започнали да проституират, поради липсата на възможности за други източници на доход, а и поради силната обвързаност на проституиращите от това ниво със сводници, напускането става трудно. Това обяснява и широките възрастови граници на субектите от този слої (при проведените интервюта има респонденти дори на възраст над 45 години). Много често те са продавани от един на друг сводник, който продължава тяхната експлоатация. В други случаи проституиращите и сводниците са като семейства, които живеят заедно и харчат заработените средства. Употребата на наркотици (основно хероин) от проституиращите от този слої е често срещано явление. Това допълнително засилва тяхната зависимост от сводниците и затруднява излизането им от бизнеса с платени секс услуги.

Тарифите в този слої варират в различните региони на страната от 10/20 до 15/30 лева за основните секс услуги. Броят на клиентите дневно се колебае в широки граници от 0-3 до 15-20. Работейки в ниския слої, който в повечето случаи е под контрола на престъпните организации, проституиращите са задължени да спазват въведените от тях правила. Например да не обслужват клиенти на цени, по-ниски от минимално обявените за съответната територия, да не стоят при клиента по-дълго от определеното време за съответната услуга, да използват предпазни средства, да плащат редовно рекета си, да спазват определеното им място за работа. В противен случай са им налагани различни наказания, основно финансови глоби. Сводниците в този слої прибегват и до употреба на физическо насилие и различни форми на лишения от храна, сън и т.н. Предлагащите секс услуги от ниския слої са изложени и на висок риск от насилие от страна на клиентите. Срещат се случаи, при които проституиращи са отвлечани от клиенти с цел да бъдат продадени. За да защитят момичетата на собствената си територия, престъпните организации поддържат силови бригади, които при заплахата се намесват. Подобно на много ниския слої и при ниския слої проституиращите по никакъв начин не плащат данъци и здравни осигуровки. За здравни услуги разчитат на неправителствени социални центрове, а в неизбежни случаи и на платени медицински заведения.

2.1.3. Среден слой

В средния слой попадат проституиращите, които предлагат платени секс услуги на закрито. Това предопределя и по-малката им уязвимост от насилие и други рискови фактори, което не означава, че са напълно предпазени. Но степента, в която стават обект на насилие от страна на клиенти и сводници, е в пъти по-ниска, отколкото при ниския слой. Проституиращите в средния слой работят в масажни салони, клубове, ВИП къщи, еротични барове и т.н. Тези публични домове имат специфична архитектура, при която са обособени: помещение, в което проституиращите са събрани и очакват клиентът да направи своя избор, място за охраната, няколко спални, баня. Архитектурата на няколко реално съществуващи клуба, ВИП къщи/клубове и еротични барове е представена в приложението към статията.

Включването в този сегмент от секс пазара става в повечето случаи доброволно – чрез отговаряне на обява или чрез въвеждане от познат/а. Възрастовата група варира в широки възрастови граници. В повечето случаи управителите на съответните обекти внимават проституиращите да са навършили пълнолетие, което им спестява неприятности при евентуална полицейска проверка. Информация за почти 200 проституиращи в средния слой в София, установени при няколко операции, показва че тяхната възраст варира в широки граници. Най-възрастната проституираща, която е установена при тези операции е родена 1973 година, а най-младата 1991 година. Най-голям е броят на родените 1988 и 1984 година, а средната възраст на установените проституиращи към 2010 г. е 26,82 години.

На това ниво има ясни правила за работа, които са конкретни за отделните вериги. Например в някои от клубовете се налагат финансови глоби за закъснение, за неподходящо облекло, липса на грим, внасяне на наркотици в обекта и т.н. Забраната за носене на наркотици предопределя и по-малкия процент проституиращи в средния слой, които ги използват (най-вече хероин и синтетична дрога, по-рядко кокаин). Голяма част от обектите са прикрити под официално регистрирана дейност на масажни салони, клубове за забавления, барове и т.н. Поради това и много от проституиращите имат сключени трудови договори със съответните фирми, които в повечето случаи са за минимални суми, върху които плащат данъци и здравни осигуровки. Повечето обекти работят с доверени лекари, които правят периодични прегледи на момичетата в тях.

Конфликтите между момичетата са рядкост и се наказват с финансови глоби от управителя на клуба. Погълбата на парите между проституиращата и клуба е 50 на 50. Заплащането обикновено е почасово, като проституиращите имат повече време за контакти с клиентите, които понякога търсят разговори и може да се породят и емоционална обвързаност. Проституиращите от този слой печелят средно на месец между 2000 и 5000 лева, като голяма част от дохода им е от бакшиши, които получават от клиентите. Момичетата могат да напуснат работа, когато поискат, но рядко го правят, примамвани от възможността за високи доходи. Средният слой на проституцията може би е с най-сериозна и ясно изразена организация.

2.1.4. Висок слой

Високият слой е най-малко видим. В него попадат луксозни имена, барове, агенции. Проституиращите в много случаи са от средите на модни агенции, балетни състави и т.н. Много често те имат сключен трудов договор за тези дейности, които съвместяват с проституцията и по тях плащат данъци и здравни осигуровки, в повечето случаи върху много по-малки суми от заработваните като проститутки. Включването обикновено става чрез въвеждане или целенасочено вербуване от момичета, които вече работят или са работили, като в някои случаи те получават парична сума за всяко доведено момиче. Откриват се случаи, в които ученички привличат непълнолетните си съученички, мотивирани от собственика на имение. Контактът между проституиращата и клиентите е опосредстван от брокер, който е известен в средите на платежоспособни клиенти като човек, който може да достави луксозни момичета. Някои от обектите, попадащи във високия слой, провеждат кастинги за наемане на момичета и имат изискване към тях, освен да са с хубава външност, да владеят поне един чужд език, защото основната част от клиентите са чужденци. При високия слой се открива краткотрайна международна мобилност. Момичета от България са изпращани при клиенти извън страната и, обратно, проституиращи от чужбина са приемани в страната, за да обслужват отбрани клиенти.

Честа практика на брокерите и управители на луксозни имена е да сменят момичетата през определен период от време, защото клиентите са им се наситили и вече не ги поръчват. Това е и съществена разлика между високия и средния слой. При средния слой клубовете работят дълго време с едни и същи проституиращи, като клиентите се сменят и често са напълно различни. Докато при високия слой кръгът от клиенти е ограничен до контактите на брокера и е постоянен, а проституиращите се сменят през определен период от време. Поради това все по-честа става практиката брокери от една агенция да получават и предоставят момичета от и на други агенции, за да гарантират разнообразието на клиентите. Друга съществена разлика между двата слоя е, че при средния слой проституиращите присъстват ежедневно в клуба и клиентът прави своя избор от присъстващите в момента момичета. В повечето случаи при високия слой, момичетата не присъстват лично, а на клиента се представят техни снимки на пример в каталог или на интернет сайт, които той разглежда, прави своя избор и тогава брокерът го свързва с момичето. Снимки на проституиращи момичета се публикуват и в някои вестници и списания, като клиентите на услуги в този слой при интерес търсят брокера, с когото имат контакт, за да уговорят поръчка. Брокерите във високия слой работят само с познати клиенти, а въвеждането на нов клиент става чрез препоръки от доверен човек или утвърден клиент.

Поради високите изисквания на клиентите, а и поради техния ограничен брой, във високия слой на проституцията строго се следи те да са доволни и да няма конфликти с тях. Затова и се обръща специално внимание както на външния вид на момичетата, поведението им с клиентите, така също и на здравословното им състояние. Някои от

участниците в този слой имат сключени договори със здравни клиники за редовни и пълни изследвания на проституиращите. Управителите раздават на момичетата ежемесечно талони, срещу които те се прегледват в дадената клиника без да заплащат. Резултатите от изследванията се получават при управителя, който удържа разходите за направения преглед от заработените от момичето пари.

От този слой би могло да се отдели още един допълнителен много висок слой. Той включва предлагащите най-високо платени секс услуги, които в повечето случаи са известни лица от модата и музиката. Но няма да го разглеждаме отделно, защото неговата организация съвпада с организацията във високия слой. Често дори се осъществява в едни и същи обекти или чрез едни и същи брокери. Основната разлика е, че най-високо платените са популярни личности и получават в пъти повече от останалите в този слой, като достигат до суми от порядъка на няколко хиляди лева. Проституиращите от високия слой, които не са толкова известни, се предлагат на цени от 300 лв. на час в някои от луксозните имения. Цените през брокерите на агенциите обикновено са 600 или 1000 лв. за цяла нощ в зависимост от момичето. В някои случаи клиентите искат само компания. Проституиращите от високия слой често се наемат за частни събития. Разпространена практика през последните години става най-платежоспособните клиенти да създават собствени малки агенции и имения, които да използват за лична консумация.

2.1.5. Основни характеристики на слоевете на проституцията в България

В следващата таблица са обобщени основните характеристики на представените четири слоя по ключови теми.

Таблица 1: Словесна на проституцията в България

	Интерес на организираната престъпност	Места, на които се предлага	Реклама	Включване	Напускане	Конфликти с клиенти и между актьорите в слоя
Много нисък слой	Няма интерес	Площади, паркове, пътища и т.н.	Предложения от проституиращи към минувачи	Принуда – социална, психологическа, икономическа, физическа и т.н.	Трудно Липса на група алтернатива за оцеляване; Съпротива от свободник	Много често
Нисък слой	Контрол на територии Рекет на проституиращ	Улици, площи, пътища, мотели, крайпътни заведения и т.н.	Предложения от проституиращи към минувачи	Склоняване; Принуда; Въвеждане от познат/а	Трудно Зависи от свободника	Често срещани
Среден слой	Стремеж към монопол Собствени обекти Рекет на собственици на обекти	Клубове, масажни салони, ВИП къщи, еротични барове и т.н.	Обяви във вестници и интернет; Собствени визитки, сайтове и брошури; Посредници – викачи, никола, таксиметрови шофьори и др.; Табели и неоновы надписи	Обяви във вестници и интернет; Въвеждане от познат/а; Свободници – процентни проститутки	Без проблеми от страна на собственици на обектите	Рядко се срещат
Висок слой	Силни позиции; Собствени имения, агенции и т.н.	Луксозни имения, барове, модни агенции и т.н.	Каталози; Сайтове; Снимки в списания, вестници и т.н.	Вербуване от колеги и приятели; Въвеждане; Кастинги	Без проблеми В редки случаи срещу откуп	По-скоро са изключени

	Среден брой клиенти на ден	Месечен доход на проституиралите	Подялба на парите	Наказания	Употреба на наркотици	Здравни осигуровки и данъци
Много нисък слой	0 – 3	200 – 600 лв.	Общи със сводника	Физическо и психическо насилие; Лишения от храна, сън и т.н.	Много разпространена; Основно легливи вещества	Не плащат
Нисък слой	3 – 12	1 000 – 3 000 лв.	20 лв. рекет на ден Подялба по договорка между сводника и проституиралите, често са общи	Финансови глоби; Физическо и психическо насилие; Лишения	Често срещана; Основно хероин	Не плащат
Среден слой	2 – 6	2 000 – 5 000 лв.	50% на 50% Бакшишите са изцяло за проституиралите; Ако проституиралата е оставена в обекта от сводник, подялбата на нейните 50% е по договорка между тях	Финансови глоби; Изключване от бизнеса; Рядко физическо насилие	Среща се; Хероин, синтетични наркотици, кокаин	Плащат върху минимални осигурителни суми, по договори за масажистки, танцьорки и т.н.
Висок слой	1	2 000 – 30 000 лв.	50% на 50%; Брокерът може да говори с клиента по-висока цена, като сумата над тарифата е изцяло за брокера; Бакшишите са изцяло за проституиралите	Финансови глоби; Изключване от бизнеса; Много рядко физическо насилие	Рядко се среща; Предимно кокаин	Плащат, но не върху средствата от проституцията, а от дейности, които съвместяват върху много по-малки суми

2.2. Типове проституция в България

Могат да се обособят няколко типа проституция в България. Най-общо това са пътна (магистрална), курортна, погранична и градска. Те са почти изцяло под контрола на организираната престъпност, която печели огромни суми от експлоатацията на проституиращите. Всеки един от типовете има своите специфики и е характерен за различни райони, в които се съсредоточава голяма част от пазара на секс услуги в страната. Последователно ще се спрем на всеки един от четирите типа.

2.2.1. Пътна проституция

Този тип проституция се среща по пътищата и магистралите на страната. Може да бъде открита, както на отбивки по самата пътна мрежа, така и в паркинги, ханчета и мотели. Около тези места са обособени бунгала или стаи, в които клиентите, основно шофьори, използват платени секс услуги.

При пътната проституция не са редки случаите на насилие над проституиращите, както от сводниците, така и от клиентите. В някои случаи сводниците затварят момичетата без да им позволяват да напускат района, в който работят. За да следят оборота им, изискват, след като получат парите от клиентите, да ги поставят в плик с тяхното име и да ги пускат в сейф със специално изрязан отвор, подобен на касичка. Понякога сводниците предлагат на своите клиенти, най-вече чуждестранни шофьори на тирове, наред с платения секс и фалшиви платежни документи за платени пътни такси в различни държави в Европа.

2.2.2. Погранична проституция

Пограничната проституция се открива в райони, като Свиленград, Сандански, Кулата и други. Характерно за нея е, че основната част от клиентите са граждани на съседни държави, най-вече на Гърция и Турция, които влизат на българска територия за кратко през почивните дни, използват платени секс услуги и се връщат обратно. За да отговорят на нарастващото търсене през уикендите от съседните области до пограничните райони се наблюдава миграция на жени. Често те са студентки или имат друга работа и основният им мотив е възможността за допълнителни доходи. В пограничните райони основната част от клиентите се обслужват в многобройните хотели. Обикновено проституиращите са по улици, в кафене, ресторант или във фоайе на хотел и сводникът или сервитьор от заведението предлага на клиента платени секс услуги. В пограничните райони все повече се развива моделът на „платената любовница“, при който чуждите граждани използват услугите само на една жена. Плащат ѝ определена сума на месец и се срещат с нея след предварителна уговорка на различни места, както на територията на България, така и в чуждата държава.

2.2.3. Градска проституция

Градската проституция е най-силно развита в големите градове – София, Пловдив, Варна и Бургас. Там се е оформил сериозен пазар на проституция, на който се предлагат платени секс услуги от много ниския до най-високия слой. Това се дължи на редица фактори, сред които големият брой на населението в тях, по-високите му доходи спрямо другите градове в страната, миграцията към тях (особено на млади хора), притока на чужденци и т.н. В тези градове се оформят улични зони, в които проституиращите от много ниския слой се предлагат срещу минимално заплащане. На други улици цените са по-високи и фиксирани. Особено силно развит е средният слой. Тенденция, която се забелязва при градска

та проституция през последните години, е изчезването на клубовете и тяхната трансформация в еротични барове, както и навлизането ѝ в интернет като място за набиране на клиенти. Типичен пример за това е Бургас, където клубовете вече са се трансформирали в барове.

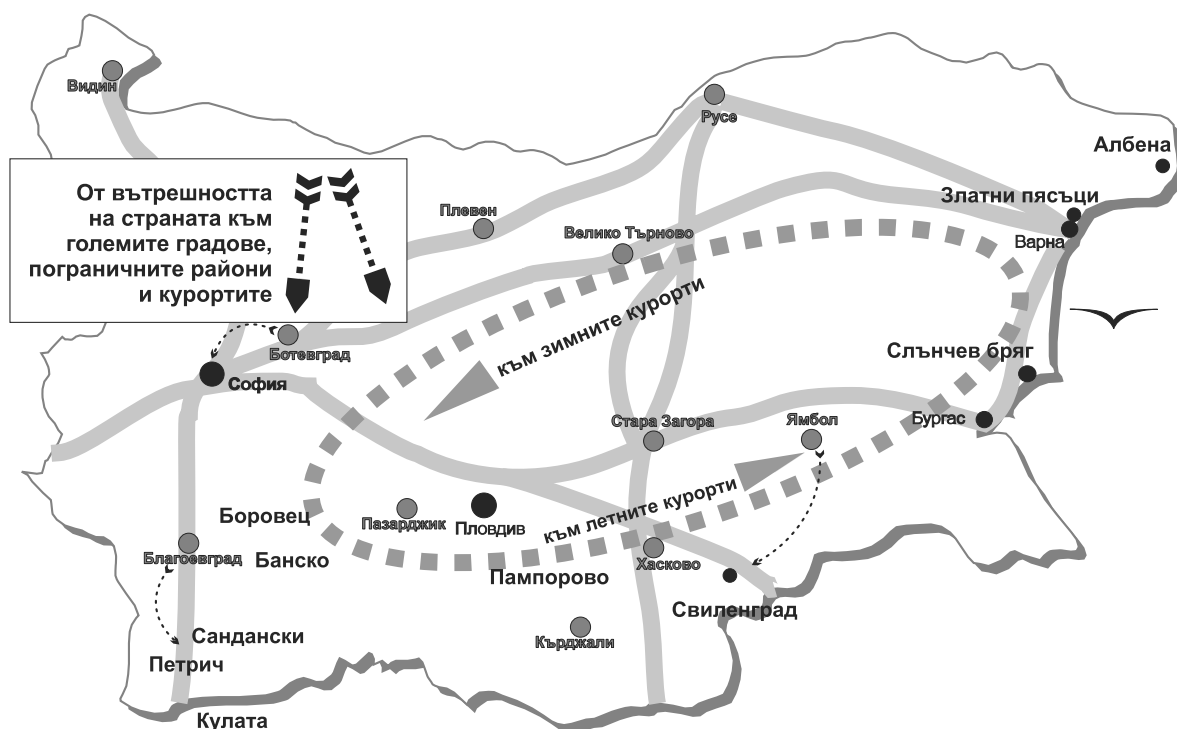
2.2.4. Курортна проституция

Среща се, както в летните, така и в зимните курорти. Най-развита е в Слънчев бряг, Златни пясъци, Боровец, Банско и Пампорово. Този вид проституция се прикрива основно под официалната дейност на еротични барове. Характерна за нея е сезонната миграция, при която едни и същи собственици и персонал на заведенията се местят от летните към зимните курорти и обратно. В периода от май до октомври са в летните курорти, а от декември до март – в зимните. Проституиращите са от различни области на страната, като информацията от операции в баровете на един от зимните курорти показва, че средната им възраст към 2010 година е 25,1 години. В летните курорти се среща и улична проституция. Особеност е, че голяма част от тях идват от един и същи регион на страната. Например повечето от уличните проститутки в Слънчев бряг са от района на Стара Загора. Не са редки и примерите, в които проституиращите на улицата обират своите клиенти. Огромната част от клиентите са чужденци, дори се срещат примери, в които в баровете не се допускат българи. В курортите, предлагащите платени секс услуги, имат активна политика за набиране на клиенти. Тя включва специално назначени „викачи“, които стоят пред заведението или обикалят курорта и канят мъжете, които срещнат, да посетят заведението. Подобна роля често имат шофьорите на таксите, персоналът в хотели, а в зимните курорти активна роля при набирането на клиенти имат и ски учители.

2.2.5. Миграция на проституцията в България

Представените четири типа проституция и основните миграционни потоци на проституиращите са представени в схема 1 на картата на България.

Схема 1: Карта на миграцията на проституцията в България

В схемата на картата на България са нанесени основната пътна мрежа, градовете, пограничните райони и курортите с най-развита проституция. Заедно с това, са представени и основните миграционни потоци на проституиращите на територията на страната. Едни от тях са, представените в предишните части на текста, сезонна миграция от летните към зимните курорти и обратно, както и краткотрайната мобилност през уикендите към пограничните райони.

Друг миграционен поток на проституиращите е от вътрешността на страната към големите градове, пограничните райони и курортите. Потвърждение за това може да се открие в данните за установените проституиращи при полицейски операции на проституцията от средния слой в София и в един от зимните курорти. Информацията показва, че 37,8% от установените проституиращи при проверките в столицата, за които имаме информация са от София, най-голяма част 41,6% са от Северна България, 17,5% от Южна България и 3,2% са чуждестранни гражданки (от рускоговорещите държави). Сходни са резултатите от данните в зимния курорт, където отново най-голяма част от установените при операциите са от Северна България – 69%, докато от Южна България са 13,8%, толкова са и от София, а чужденките са 3,4%. В данните прави впечатление, че нито едно от установените момичета не е от областта, в която е курорта, т.е. нито една не е местна. От представените данни Северна България се очертава, като един своеобразен резервоар за проституиращи за градската, курортната и пограничната проституция в страната.

В допълнение не само проституиращите мигрират, информацията от курорта за установените управители⁴, охранители и друг персонал на обектите показват, че те са от различни области на страната, като значителна част от тях са от София и градове в близост до Черно море, които са работили и в летните курорти и са пристигнали в зимните курорти.

Мобилност се наблюдава и при градската проституция, която в някои области обслужва и съседните туристически обекти. Такъв пример е Ямбол, където се е обособил цял сегмент в секс пазара, който обслужва заможни чужденци, пристигнали в България на ловен туризъм.

От събраната информация може да се изведе още един миграционен поток на проституцията в страната – ежедневна мобилност от по-малките към по-големите градове, понякога и в различни области. Характерен пример за такава мобилност са десетките проституиращи от Ботевград, които всеки ден са транспортирани от сводници до София, за да бъдат експлоатирани на околновръстния път и на входовете на магистралите в столицата.

В следващата точка ще се спрем на пазара на проституция в София и на някои от организациите в него.

⁴ Информацията показва, че в някои организации управлението на обектите за проституция е предоставено на жени. Например, един от управителите на еротични барове в курорта, в който се предлагат платени секс услуги е жена, която заедно с дъщеря си от години управлява такива обекти в летните и зимните курорти.

3. Организираната проституцията в София

Столицата София е сред българските градове с най-развит пазар на проституция. В него се откриват всички стратификационни слоеве в света на проституцията – от много ниския до най-високия слой. В следващите подточки последователно ще се спрем на мащаба, разпределението, конкуренцията и организациите в пазара на проституция в София.

3.1. Опит за определяне на мащаба на пазара на проституция в София

Наличната информация не позволява да се направи точна оценка на мащаба на пазара на проституция в столицата, защото не съществуват достоверни данни за броя на заетите в него. Независимо от това, някои институции и организации разполагат със собствена статистика. Министерството на вътрешните работи (МВР) например води статистика за регистрираните проституиращи лица, установени на територията на града. Според нея през 2010 г. те са 136, има 14 сборища на открито (в централната част и на околновръстния път) и 29 закрити места. Тези числа отчитат само регистрирани случаи от МВР и със сигурност са в пъти по-малки от реалния брой. Доказателство за това са данните от неправителствени организации, които предлагат социални услуги на проституиращи и разполагат със статистика за броя клиенти, които са ползвали техните услуги. В следващата таблица са представени данни от фондация „Инициатива за здраве“:

Таблица 2: Проституиращи лица в София

Година	Брой проституиращи	Разпределение по пол	
		жени	Мъже
2002	375	72%	28%
2003	425	92%	8%
2004	964	85%	15%
2005	919	80%	20%
2006	710	82%	18%
2007	339	85%	15%

Източник: Фондация „Инициатива за здраве“

Данните в таблицата показват контактите, които фондацията е осъществила с проституиращи лица на територията на столицата през съответните години. Трябва да се отбележи, че те са представители на много ниския слой, на ниския и в по-малка степен на средния слой. Това са основно лица, които предлагат платени секс услуги на открито. В таблицата прави впечатление значителният процент мъже, което се дължи основно на съществуващите в столицата сборища на травестити, предлагащи секс срещу пари. Сериозните разлики в броя на клиентите по години (започващ от 375, достигащ пик от 964 контакта, накрая спадащ до 339) се дължи преди всичко на изпълнение на поставените цели и приключване на съответната програма, осъществявана от фондация „Инициатива за здраве“ – при стартиране опитът и контактите са малко, но постепенно те се разширяват, а в средата на 2007 г. проектът завършва, което обяснява и резкия спад в броя на осъществяваните контакти.

Независимо от всичко това, представените в таблица 2 данни показват, че броят на проституиращите лица в столицата е значителен. Дори да приемем, че екипите на фондация „Инициатива за здраве“ са успели да обхванат всички от много ниския и ниския слой, то обхватът на средния слой със сигурност не е пълен, а високият слой напълно липсва. Това означава, че действителният брой на проституиращите в София е няколко пъти по-голям и най-вероятно е в порядъка на няколко хиляди.

Според представените данни на МВР в столицата са регистрирани 29 клуба, но при проведените интервюта няколко различни един от друг източници посочват, че на територията само на едно от деветте районни полицейски управления в София има над 30 клуба. Това показва, че реалният им брой е в пъти по-голям от официално регистрираните. Например според интервюираните експерти в София съществуват между 80 и 150 обекта, които предлагат платени секс услуги, като в предишните години техният брой е бил значително по-голям.

Събраната информация показва, че дневният оборот от един клуб в столицата е средно около 1000 лв. Ако това е така, както и ако посочените по-горе данни за броя на клубовете са верни, то това би означавало, че само в средния слой от пазара на проституция в София дневно се генерират между 80 000 и 150 000 лв., съответно месечно сумата е приблизително от 2,5 до 5 млн. лв., а годишно между 30 и 60 млн. лв., като тази сума не обхваща много ниския, ниския и високия слой. Трябва да се отчете фактът, че практиката е проституиращите да получават 50% от заработените пари. Така печалбата за организаторите остава наполовина. Същевременно от тази половина те имат допълнителни разходи за плащане на заемащите ниските нива в организациите, проценти при доведен клиент, подкупи за корумпирани служители, което вероятно достига още 15-25% от общия оборот. Така, след подялба на парите с проституиращите и заемащите ниско ниво и покриване на всички разходи, за босовете в пазара на проституция остават около 30% от генерираните средства, което е между 10 и 20 млн. лв. на година. Тези пари позволяват да се поддържат устойчиви престъпни организации, които с лекота могат да извършват и други престъпления. Но размерът на тези средства не изглежда толкова голям, особено в сравнение със средствата, генерирани от международен износ на проституиращи, достигащ според оценки на експерти⁵, около един милиард лева годишно.

В пазара на проституция в София годишно се разпределят милиони левове, но при всички положения те не са стотици милиони. Същевременно в него интерес и позиции имат крупни представители на организираната престъпност, бизнеса и политиката. Едва ли техният интерес може да се обясни само с възможността да генерират финансови средства от този нелегален пазар, чийто размер не е особено голям. Вероятно има и други причини за сериозния интерес от тяхна страна. Например възможността за генериране на влияние в определени среди (най-вече икономически и политически), както и продуцираното от някои субкултурни особености желание да притежават и използват, освен скъпи имоти и коли, и собствени момичета, като същевременно имат възможност да ги предоставят като подарък или

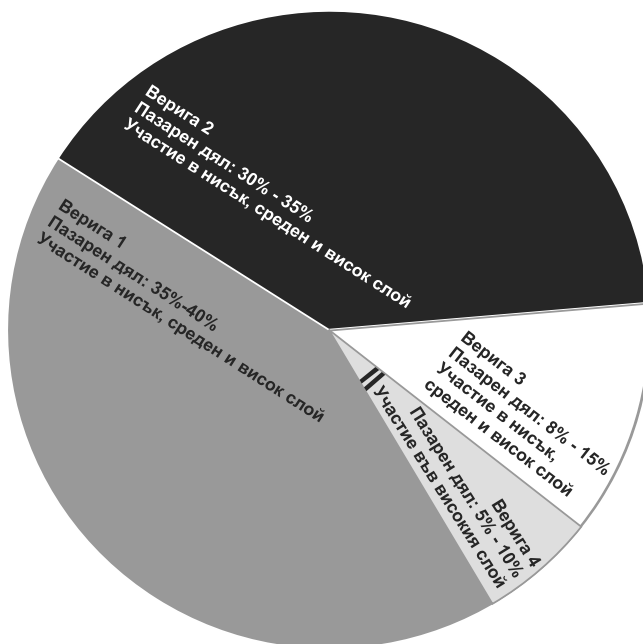
⁵ Вж. напр. Петрунов, Г. 2009. *Основни схеми за изпирание на пари от трафик на хора с цел сексуална експлоатация*. София: РискМонитор.

почерпка на свои познати и партньори. Вероятно интересите им са продиктувани по-скоро от възможността да правят услуги на подходящи хора и да събират компрометираща информация за други, отколкото от печалбите от проституция.

3.2. Разпределение на пазара в София

Пазарът на проституция в столицата е разпределен между четири основни вериги, които се стремят да наложат монопол в него и да не допускат безконтролни играчи. Те са успели да постигнат контрол над значителна част от него. Повечето от тях поддържат силови бригади, които издирват проституиращите самостоятелно и ги поставят под контрол. Въпреки това възможностите за съществуване на самодейци, особено с разширяване на интернет възможностите за реклама и комуникация, са значителни. Вероятно в София проституират хора, които са извън посочените вериги, и броят им трудно може да се определи. Но няма да се спираме на тях, тъй като основният ни интерес е насочен към организираната проституция. Затова в следващата графика се представя разпределението на пазара на проституция в София, който е под контрола на четири основни вериги.

Графика 1: Разпределение на пазара на проституция в София

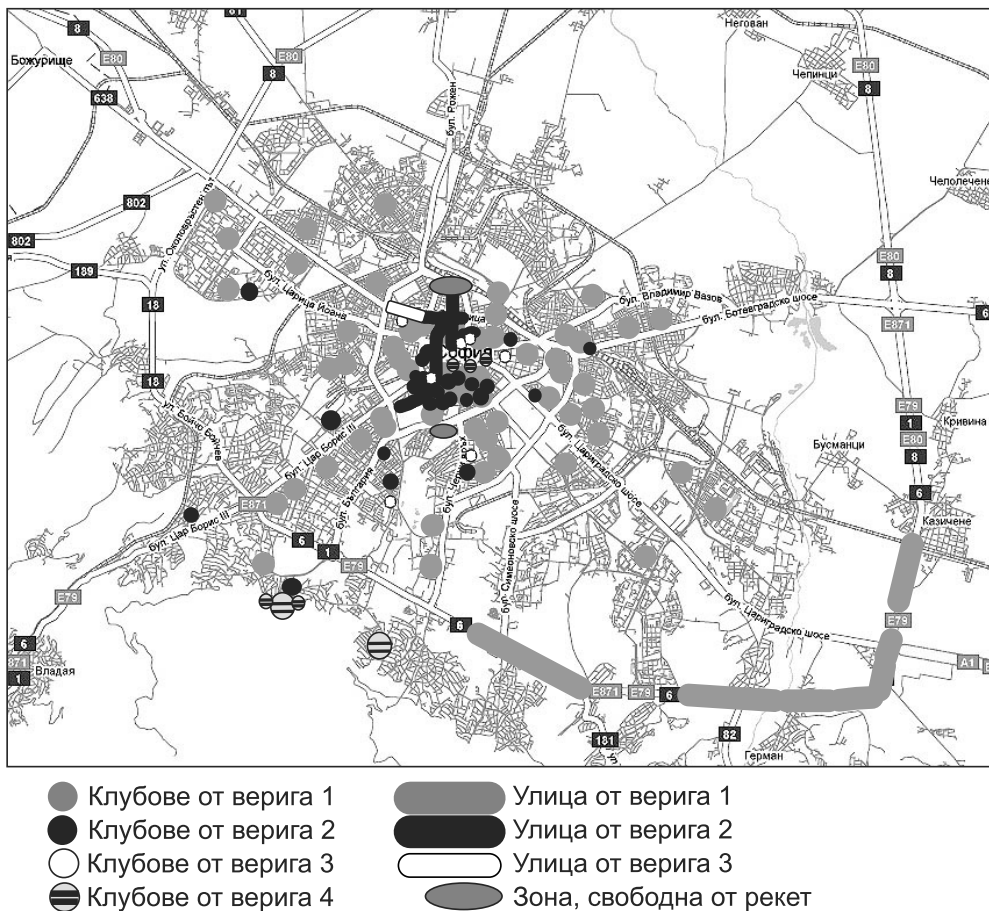

Делът на всяка една от веригите в пазара на проституция в София е в различен цвят на графиката. Три от тях контролират части и в трите слоя – нисък, среден и висок, а четвъртата е специализирана само във високия слой на луксозни клубове, именения и модни агенции. Нито една от веригите не проявява интерес и няма позиции в много ниския слой. През години процентното съотношение от секс пазара в столицата, контролирано от всеки от четиримата, се е променяло. Освен това в последните 20 години е имало и други вериги и играчи, които са се оттеглили или са били извадени от този престъпен бизнес. Изследването не отчита промените в разпределението на пазара след полицейските операции от тази година, при които клубният сегмент в средния слой на една от веригите беше закрит, а във високия слой на другата верига бяха затворени именения и модни агенции.

Първите три вериги са свързани с т.нар. силови групировки, които възникват в началото на 90-те години в България. Четвъртата верига е свързана със структури, които са по-скоро икономически, с добри политически контакти. Около тези четири вериги в различни региони на страната има по един или няколко отговорника на местно ниво, като общо за пазара в София такива са десетина човека.

На следващата схема 2 върху картата на София са нанесени с различни цветове обектите на всяка една от четирите вериги, за които успяхме да съберем информация в изследването.

Схема 2: Карта на проституцията в София

В картата прави впечатление, че натрупване на обекти, в които се предлагат платени секс услуги, има в центъра на града и в периферията на центъра. Същевременно почти няма квартал, в който да не съществуват клубове.

Въпреки че всички вериги имат клубове в централната част на града, се наблюдават и някои различия между тях. Например обектите от Верига 2 са основно в централната зона на града, докато обектите на Верига 1, освен в центъра, са разпространени и по кварталите, а ниският слой, който контролират, е на околновръстния път. Верига 4 например, освен в центъра, притежава обекти в скъпите квартали в покрайнините на града.

В картата, представена в схема 2, прави впечатление, че при пазара на проституция няма разпределение по райони между различните

Вериги. Нещо повече, наблюдава се съседство между техните клубове, което по-ясно се забелязва в схема 3:

Схема 3: Съседство на веригите от пазара на проституция в София

- Клубове от верига 1
- Клубове от верига 2
- Клубове от верига 3

В картата е представена в по-близък план част от центъра на София с нанесени клубове на съответните вериги. Вижда се, че обекти от различните вериги в секс пазара съществуват едни до други без между тях да възникват конфликти. Например на ул. „Гургулят“ №22 и №29 почти един срещу друг има клубове на две от веригите, а в съседство на бул. „Витоша“ №86 има клуб на трета верига. В някои случаи клубовете на различните вериги са в непосредствена близост, например на бул. „Стамболийски“ №88 и №90, където има клубове на две различни вериги.

Въпреки близостта на клубовете от различните вериги конфликтите са изключени. Една от основните причини за това е, че насилието плаши клиентите, които са основата на този бизнес. Освен това привлича общественото внимание и осветява клубовете, предизвиква по-настойчиви проверки от страна на полицията, което е свързано с допълнителни разходи и рискове за веригите. Поради това представителите на различните вериги в повечето случаи предпочитат диалога, а не насилието за уреждане на споровете. Така по основни въпроси, като минимални цени за различните услуги, обмяна на момичета и т.н., са постигнали консенсус. В резултат цените на секс услугите в отделните слоеве на секс пазара са едни и същи при различните вериги. Например тарифите от 15/30 лв. в зависимост от услугата в ниския слой, 60 лв. на час за клубовете от средно ниво, 100 лв. на час за ВИП къщите от средния слой и т.н. Обикновено това са еднакви минимални тарифи за съответните секс услуги, които различните вериги спазват и под които не работят. От събраната информация става ясно, че в някои от веригите дори има вътрешни инструкции и наказания за работа на

цени, по-ниски от определените. Независимо от договорените минимални цени, не съществуват ограничения за тяхното повишаване над минимума. С подобни договорености конфликтите между различните вериги са сведени до минимум.

Пазарната конкуренция е основно средство за развитие на бизнеса с платени секс услуги. Именно за това и рекламата е особено важна за различните вериги. Повечето от тях се рекламират с обяви в някои вестници и интернет сайтове, разработват специални сайтове, изготвят визитни картички, брошури и т.н. Например една от веригите ежесечно издава специални брошури, като на корицата снима различни момичета, които работят във веригата, публикува телефони и адреси на всичките си клубове.

Независимо от липсата на конфликти, от интервютата става ясно, че представители на различните вериги се възприемат като конкуренция. Въпреки това се откриват случаи, при които веригите си сътрудничат. Пример за това е случай, в който сводник, управляващ клубове от една от веригите, се е договорил с клубове от конкурентна верига да предлага техни момичета, ако проституиращите от неговите клубове не достигат или просто не отговарят на желанията на клиентите му. Този сводник, освен клубове, поддържа няколко интернет сайта, в които се предлагат платени секс услуги. В тях са публикувани нереални снимки на проституиращите с прикрити лица. Цената при поръчка на момиче от сайта е в пъти по-висока от стандартната цена – 200 лв. при стандартни 60 лв. на час. При поръчка сводникът изпраща момичето от клуба, което по принцип работи за 60 лв. при клиента, като му го представя за това, което е поръчано от снимката. Изпратеното момиче има известна прилика със снимката от сайта, но поради това, че там лицето е прикрито, сводникът заявява на клиента, че му е довел точното момиче, което ще му струва 200 лв. Сводникът, чиято собственост е сайтът, плаща на клуба, от който е взел момичето, стандартната цена от 60 лв., а останалата част от платеното прибира за себе си.

Освен посочения пример, от интервютата се установява, че има още няколко човека, които са изградили множество страници и профили в интернет, за да рекламират активно предлагането на платени секс услуги без да разполагат с момичета, а като ги взимат от някоя от големите вериги и печелят от по-високата цена. В тези случаи момичетата биват предупреждавани, че не трябва да коментират цената с клиентите. Снимките, които се прилагат в интернет към обявите, не са на реални жени, затова и лицата се закриват, за да не може клиентът да установи разликата. Ако все пак той настоява за точно определено момиче и предупреди, че ако не е същото от снимката ще го върне, при обаждането на клиента се казва, че момичето, което търси е ангажирано, но че могат да му изпратят друго, приличащо на него.

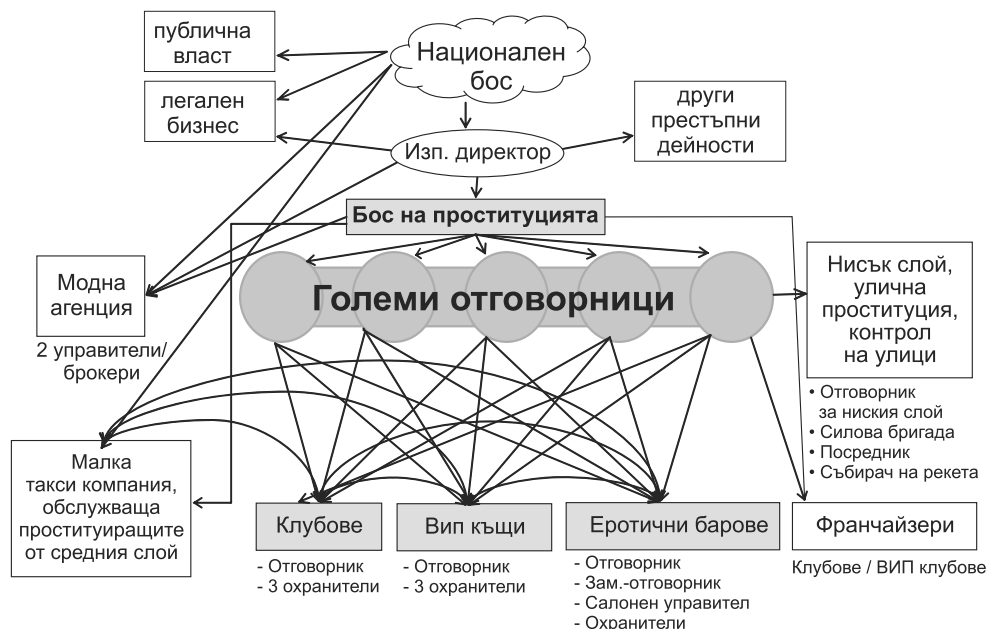
3.3. Организации в пазара на проституция в София

В тази точка ще представим два модела на организации, които контролират две от веригите в пазара на проституция в София. Те са конструирани въз основа на обобщение на информацията, събрана от различните източници при проведеното изследване.

3.3.1. Първи модел на организация

Първият модел на престъпна организация, на който ще се спрем е представен в следващата схема 4.

Схема 4: Първи модел на организация

В схемата са включени следните основни роли:

1. На върха на организацията стои национален бос, който контролира пряко или чрез подставени лица сегменти от редица легални и нелегални пазари в различни области на България. При реализация на дейностите той е подпомаган от доверени лица, а голяма част от контрола върху легалните дейности е оставен на подставени лица. Националният бос е изградил здрави връзки с представители на публичната власт.

2. При контрола на престъпните дейности националният бос е подпомаган от изпълнителен директор. Той осъществява контактите и пряко контролира босове на различните престъпни дейности, в които е включена организацията. Същевременно участва и в някои легални бизнеси като доверено лице на националния бос.

3. Най-високата позиция в клетката на организацията, която контролира сегменти от секс пазара, е на бос на проституцията. Той управлява клона на организацията, отнасящ се до пазара на проституция в столицата. Подпомаган е от свои роднини, които участват заедно с него в някои от фирмите, с които се контролират еротичните барове. Същевременно развива и собствен легален бизнес с доверени лица.

4. Непосредствено под боса на проституцията са няколко човека, наричани в интервютата големи отговорници или малки шефове. Тяхната позиция в организацията е на междинно звено над отговорниците на отделните клубове и под боса на проституцията. Големите отговорници са дългогодишни служители в организацията, които са преминали през различните йерархични нива преди да достигнат до тази позиция. Основната им задача е всекидневно да контролират и наблюдават работата на обектите от организацията и персонала, да събират отчете-

тите за заработените средства, да организират цялостната реклама на веригата и т.н.

5. Всеки обект има отговорник или управител, който пряко контролира дейността на съответния клуб, ВИП къща или еротичен бар. В задълженията на отговорника влизат текущият контрол и управление на обекта, подборът на персонала, разпределението на дежурствата в обекта, всекидневното представяне на оборотите пред големите отговорници и други.

6. Охранителите са най-ниско в йерархията на организацията. Обикновено това са служители с по-малко стаж. В един обект най-често има по трима охранители, които работят на смени. Основната им задача е да придружават проституиращите при поръчка от непознат клиент извън клуба, при отсъствие на отговорника да водят счетоводството, при приключване на работното време да плащат на проституиращите и т.н.

7. Проституиращите се набират по три основни начина: 1. чрез обяви във вестници и интернет; 2. чрез проституираща, която води своя приятелка; 3. чрез доверени до организацията сводници, които оставят проституиращи в обектите, като получават процент от всеки клиент, т.нар. процентни проститутки. Независимо как са набрани, проституиращите в обектите трябва да спазват общи вътрешни правила за организацията, включващи точно фиксирано работно време (от 20 до 6 часа), своевременно предаване на парите, получени от всеки клиент, на отговорника или на охраната, плащане на част от режийните в клуба и т.н.

Характерна особеност за организацията е, че мъжете, заемащи основните роли, имат почти кланови връзки⁶. Така например националният бос, изпълнителният директор и босът на проституцията са спортували заедно дълги години. Босът на проституцията и огромната част от членовете на организацията, контролиращи средния слой, са от един малък град. Всички заемащи по-високите позиции в организацията са от този град, само един от големите отговорници е от друг малък град. Клановите връзки са безалтернативни, гарантират по-доверени отношения и по-лесен контрол в организацията.

Въпреки наличието на подобни връзки комуникацията в организацията тече отгоре надолу, като преминава през всяко от нивата, за да достигне до по-долното. Субординацията се спазва стриктно и мъжете от всяко ниво могат да комуникират с най-горните нива в организацията посредством по-горното.

Заемането на по-високи позиции в организацията е свързано с дългогодишно доверие и лоялност, които съответният член е засвидетелствал към по-висшестоящите. Събраната информация показва, че заемащите различните позиции са на различна възраст. Членовете на по-високи позиции са по-възрастни от заемащите по-ниските позиции. Така например, босът на проституцията към 2010г. е на 45 години,

⁶ Изводите за клановост на сводническите мрежи се установява и от други примери, например един от франчайзерите в организацията е от столичен квартал и хората, работещи в неговите клубове също са от там. В други вериги отговорниците на клубове и еротични барове набират хора, които да работят за тях приоритетно от града, от който са и те.

средната възраст към 2010г. на големите отговорници е 37,25 години, на отговорниците за обекти е 36,4 години, а на установените охранители е 30,8 години. Като най-младият установен охранител е роден 1987 година. Големите отговорници са на възраст към 2010 година между 36 и 39 години, отговорниците на обекти между 31 и 42 години, а охранителите между 23 и 37 години.

Освен представените основни роли, към организацията има още няколко важни компонента. Такива са собствените обекти, с които разполага организацията – клубове, ВИП къщи и еротични барове. Всеки работи на различни тарифи – клубовете на 60 лв. за 1 час, ВИП къщите на 100 лв. за 1 час, а еротичните барове на 150 лв. за 1 час, като при тях момичетата печелят и от танци, компания и питиета на клиентите. Докато клубовете и еротичните барове присъстват във веригата от началото на нейното съществуване, ВИП къщите възникват на по-късен етап. Те са общо три във веригата. Проституиращите в тях са подбрани от големите отговорници, които обикалят клубовете на организацията, избират и прехвърлят по-хубавите момичета.

В организацията, от една страна, всеки обект е част от обща верига, а от друга – всеки има известна автономия. Всеки напобоява семейство, при което между мъжете от обекта съществуват изключително здрави, почти кланови връзки. Тази клановост се засилва и от факта, че при наличие на свободна позиция отговорникът може да предложи кой да бъде назначен на нея. Солидарността в клана проличава особено ясно, от примери като този, при който, поради кризата, в която е попаднала организацията, оборотите ѝ намаляват драстично, което налага съкращаване на персонала. За да се определи кой ще изгуби своята работа, във веригата е взето решение по обектите да се направи анонимна анкета, при която проституиращите да определят кой от мъжете да напусне. Вместо това мъжете единодушно взимат решение да си намалят заплатите до нива, при които няма да се налага никои да бъде освобождаван. Между всички обекти в средния слой на веригата съществуват връзки, т.е. изградена е мрежа от различните клубове на организацията. За подсилване на тези връзки са организирани периодични събирания на членовете на организацията. Същевременно всеки отделен обект се опитва да постигне максимална печалба, при което се конкурира с останалите. Представените примери позволяват да се направи извод, че вътре в престъпната организация има етажи, на които преобладават едни или други характеристики на различните модели (кланов, йерархичен, мрежови и пазарен), по които престъпността може да се организира.

Съществен компонент, гарантиращ сигурността и стабилността на организацията, са връзките с корумпирани представители на различни институции. Корупцията, която веригата използва, е систематична, а някои от служителите, които е успяла да корумпира, са почти членове на организацията.

Друг компонент в представената схема е малка таксиметрова компания, която е тясно свързана с организацията и обслужва техните обекти от средния слой. Всички проституиращи от клубовете, ВИП къщите и еротичните барове на организацията пътуват при поръчка до адреса на клиента и обратно с тази таксиметрова компания. Една от причините са гаранциите, които веригата има, че таксиметрови-

те шофьори няма да закачат и да задават неудобни въпроси на проституиращите. Много често всеки обект от веригата работи с точно определен шофьор, с който имат дълготрайни и доверени отношения, което им гарантира допълнителна сигурност.

Освен собствени обекти към организацията има франчайзери – сводници, които използват имиджа и влиянието на веригата, нейните протекции и контакти, за да създават и управляват собствени клубове, като плащат такса за това. Някои от тях имат по няколко клуба и ВИП клубове, в които предлагат секс услуги. С таксата, която плащат, освен защита от други престъпни организации, получават и допълнителна подкрепа, включваща например своевременна информация за предстоящи полицейски операции. Някои от франчайзерите към организацията са в пазара на проституция в София от самото начало на деветдесетте години на XX век, като в различните периоди са работили под протекцията и на други престъпни организации. Събраната информация показва, че най-тежките и публични конфликти между различните вериги в секс пазара са били по повод на свързаните с тях франчайзери и опитите им да преминат от една в друга верига. Този тип сводници създават и управляват своите клубове самостоятелно, сами подбират обектите и персонала в тях, спазват собствени вътрешни правила, осигуряват си транспорт до адресите на клиентите и т.н. Например един от франчайзерите към веригата притежава два клуба и един ВИП клуб, който се намира в самия център на града и е един от най-люксовите обекти в средния слой на пазара в цяла София. Той сам подбира мъжете, с които да работи – основно свои познати, прилага собствен план за набиране на момичета, сам изготвя рекламната си стратегия, която включва визитки, реклами в интернет и в различни вестници, като същевременно получава право да се рекламира в издаваната от веригата брошура, създал си е собствени вътрешни правила, работно време, разпределение на почивните дни, система за отчитане на средствата и т.н.

Друг компонент на организацията е модна агенция, с която веригата участва във високия слой на секс пазара. Тя има сайт в интернет, на който са качени множество снимки на предлаганите момичета. Контактите с клиентите се осъществяват основно през двама брокери, но при интерес и някой от отговорниците може да насочи клиента към сайта, за да си избере момиче и да му го осигурят. Събраната при изследването информация показва, че някои момичета, които са качени на сайта и се рекламират като лица на модната агенция, при липса на клиенти във високия слой се включват в работата на обекти от средния слой – ВИП къщи и дори обикновени клубове.

Организацията има участие и в ниския слой на пазара на проституция в София, като контролира и събира рекет от проституиращите на няколко улици в центъра. Това се случва всяка вечер. Специално определен събирач или касиер обикаля улицата и събира парите от всеки проституиращ. Този касиер всъщност е сводник, който има две момичетата на същата улица и като възнаграждение за това, че се е ангажирал със събиране на парите, те са освободени от всекидневната такса от 20 лева. Касиерът предава парите всекидневно на посредник, който след това ги отчита на отговорник за ниския слой. Важен елемент от контрола и управлението на уличната проституция е силовата бригада, която е на разположение на отговорника за ниския слой. С

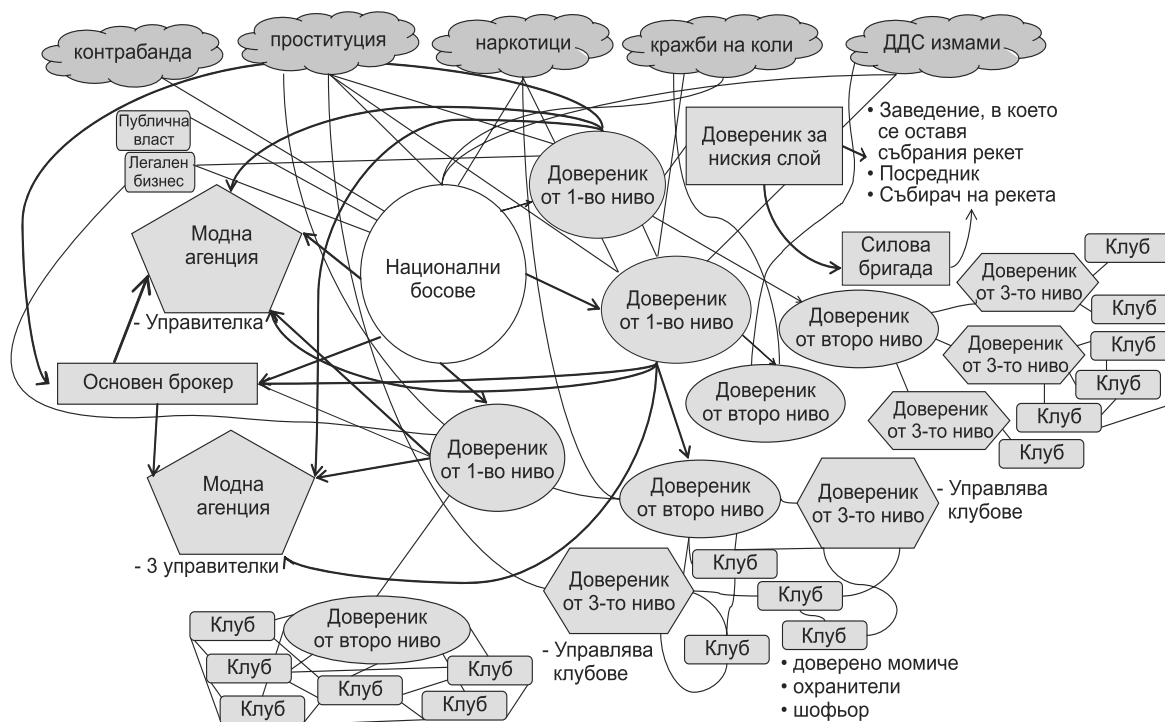
нея, от една страна, се гарантира защита на проституиращите от посегателства и отвлечания, които са срещана практика при уличната проституция, а от друга страна се осигурява възможност за наказание при неподчинение или отказ на някои от сводниците и проституиращите да платят дължимия рекет.

Представеният първи модел на организация от пазара на проституцията е със силно изразена йерархия и контрол, но както ще покажем в следващата точка, в секс пазара се откриват и модели на организации, които са хоризонтално ориентирани и обектите при тях са много по-свободни.

3.3.2. Втори модел на организация

Вторият модел на организация в пазара на секс услуги, който конструирахме от събраната емпирична информация, е представен в схема 5.

Схема 5: Втори модел на организация

Основните роли в представената схема са:

1. В центъра на организацията са национални босове, които контролират множество легални и нелегални дейности в различни области на България. Основната част от престъпните дейности се управлява от няколко доверени лица, които заемат най-близките позиции до националните босове. Голяма част от легалния бизнес е поверен на подставени лица.

2. Най-близо в периферията на националните босове са доверениците от първо ниво. Те имат близки отношения и директен контакт с националните босове. Доверениците от първо ниво контролират различни сегменти от разнообразни престъпни дейности на организацията в различни региони на страната. Те имат възможност да предоставят на приближени до тях лица да се включат в пазара на проституция или да заемат освободена ниша от името на веригата.

3. Доверениците от първо ниво делегират част от своите задължения, свързани с конкретни престъпни дейности, на довереници от второ ниво. Те от своя страна, за да изпълняват възложените им задачи, подбират приближени лица, на които прехвърлят части от получените отговорности. Други директно поемат контрола и управлението на престъпните дейности (в частност управлението на обектите от секс пазара), като си подбират необходимия персонал.

4. Някои от доверениците от второ ниво подбират довереници от трето ниво, на които прехвърлят част от своите задължения по контрол на съответните престъпни дейности. В повечето случаи обектите в пазара на проституция на тази верига се притежават точно от такива довереници от трето ниво, които са получили възможност да контролират и управляват сегменти от секс пазара в столицата.

Клубовете на различните довереници нямат връзки помежду си. Всеки довереник, който е получил правото да създаде клубове, ги управлява независимо от другите от веригата. Ангажиментът му към организацията е да предава в началото на всеки месец фиксирана такса. Финансовите отношения между доверениците от различните нива са предварително договорени и не зависят от конкретния оборот на обекта. Поради това в тази организация управлението не е свързано с толкова стриктен контрол на средствата, които се генерират, за разлика от първата организация, където е изградена строга система за счетоводство и контрол.

Вследствие от това, че всеки довереник управлява обектите по различен начин, клубовете от веригата са с различно работно време, рекламират се по различен начин и т.н. Организацията не предприема общи действия за реклама, а всеки довереник прилага собствена стратегия за реклама, включваща най-често интернет сайтове на клубовете, визитни картички и т.н. Някои от клубовете във веригата работят под прикритието на масажни салони само през деня (от 11 до 21 часа), като не изпращат момичета на адреси, а посрещат клиентите само в клуба. Други от клубовете във веригата, изпращат само момичета по адреси, а в клуба се допускат само проверени клиенти.

Характерно за някои от клетките на представената организация е, че участието в секс пазара е тясно свързано с разпространението на наркотици в столицата. Една от основните престъпни дейности на довереника от първо ниво е да контролира и управлява разпространението на наркотици. Именно с тази цел той е изградил своята подструктура и контакти с довереници от второ ниво. Довереникът от първо ниво, който е натоварен със задача да отговаря за нарко-разпространението в столицата, преотстъпва на тези от второ ниво същата дейност в точно определен район. От своя страна те пък подбират довереници от трето ниво, които поемат управлението на престъпната дейност на точно определени места в съответния район. Управлението на клубове е съпътстваща дейност за доверениците от второ ниво, които наред с разпространението на наркотици управляват и клубове за проституция.

Други клетки от представената организация активно участват не само във вътрешната проституция в София и страната, но и в международния трафик на хора с цел сексуална експлоатация. При тях обекти-

те от пазара на проституция в страната са като скачени съдове за международния трафик, който осъществяват.

Подобно на първата разгледана организация, и втората верига разполага с модна агенция, по-точно с две агенции. Първата е основната на организацията, която тя използва от години. Втората е създадена много по-късно, като в нея се отделят основният брокер на високия слой във веригата и момичетата, които работят с него. Ключова роля в работата от високия слой има основният брокер на организацията. Той е известен в средите на платежоспособните клиенти (спортисти, бизнесмени, престъпни босове, политици и други) като човек, който може да достави елитни момичета. Клиентите се обаждат на основния брокер, за да си поръчат момиче, и той го изпраща при тях. В набирването на момичета, склонни да проституират, основният брокер е подпомаган от приближени до него манекенки, които определен период от време контактуват приятелски с набелязаните за привличане, докато създават подходящи отношения с тях и успяват да ги склонят да работят за брокера.

Един от доверениците от първо ниво е делегирал контрола на уличната проституция на довереник за ниския слой от секс пазара в София. На него се отчитат и довереници, които контролират ниския слой в други градове. Довереникът за ниския слой в столицата притежава заведение, в което специален посредник носи събрания рекет, който се смесва с оборота от заведението. Посредникът получава парите от събирача, който всекидневно взема от проституиращите 20 лв. такса за това, че работят на тяхна територия.

Клубовете във втория модел разполагат с много по-голяма свобода от клубовете в първата, представена верига. Първият модел е с много по-силно изразена йерархия, докато при втория основна е мрежата от отношения между различните довереници.

4. Клиентите на проституцията в България

Ще се спрем на клиентите, като за целта ще използваме информация от проведеното национално представително проучване на общественото мнение. Също и информация от няколко други проучвания, която не е представителна – резултати от проведени по 200 анкети с три групи пълнолетни мъже: с посетители на нощни заведения (включително еротични барове) в цялата страна; с таксиметрови шофьори в София; и с чуждестранни туристи на българското Черноморие. В допълнение ще представим резултати от проведена групова дискусия с клиенти на платени секс услуги.

4.1. Процент от българите, използвали платени секс услуги

Резултатите от националното представително проучване на общественото мнение показват, че едва 2,8% от хората в извадката (жени и мъже) заявяват, че някога са използвали платени секс услуги. Същевременно процентът на тези, които не са пожелали да отговорят на въпроса дали някога са използвали платени секс услуги, е сравнително висок – 4,5%. Огромната част от респондентите (92,7%) са отговорили, че не са използвали платени секс услуги. Нито една жена не е отговорила, че е ползвала платени секс услуги. Очаквано, мъжете са активните

клиенти в пазара на проституция. В графика 2 е представено разпределението на отговорите само на мъжете в изследването относно използването на платени секс услуги, като данните не са представителни.

Графика 2: Използване на платени секс услуги (само мъжете в изследването)

Данните показват, че 5,9% от мъжете поне веднъж в живота си са ползвали платени секс услуги. Висок е процентът (8,9) на хората, които не желаят да отговорят на поставения въпрос. При това данните показват, че едва 0,4% от жените в извадката са отказали да отговорят. Това подкрепя хипотезата, че значителна част от мъжете, отказали отговор, са ползвали платени секс услуги. Независимо от това, процентът на мъжете в България, прибягвали до услугите на проститутки, е по-нисък, отколкото в други държави, за които откриваме данни⁷. Например процентът на мъжете в Испания, които през 1992 г. са заявили, че са плащали поне веднъж в живота си за секс услуги е 39, в Норвегия резултатите от проведено изследване през същата година показват, че 11% са използвали такива услуги, във Финландия – 13%, като данните са от 1999 г., а в Пуерто Рико при проведено изследване през 1998 г. процентът е 61.

4.2. Типични групи от клиенти на проституцията в България

Проведените интервюта с проституиращи и сводници показват, че профилите на клиентите са многообразни и не позволяват извеждане на типичен клиент. Това се потвърждава и от преглед на установените клиенти при полицейски операции, за които получихме информация. При тях са установени около 70 клиента. Голяма част са посетители на еротични барове, като значителна част от тях са чуждестранни граждани. Общо за еротичните барове процентът на установените чужде-

⁷ Данните за различните държави са от изследването: Di Nicola, A., A. Cauduro, M. Lombardi and P. Ruspin. 2009. *Prostitution and Human Trafficking. Focus on Clients*. Springer, New York

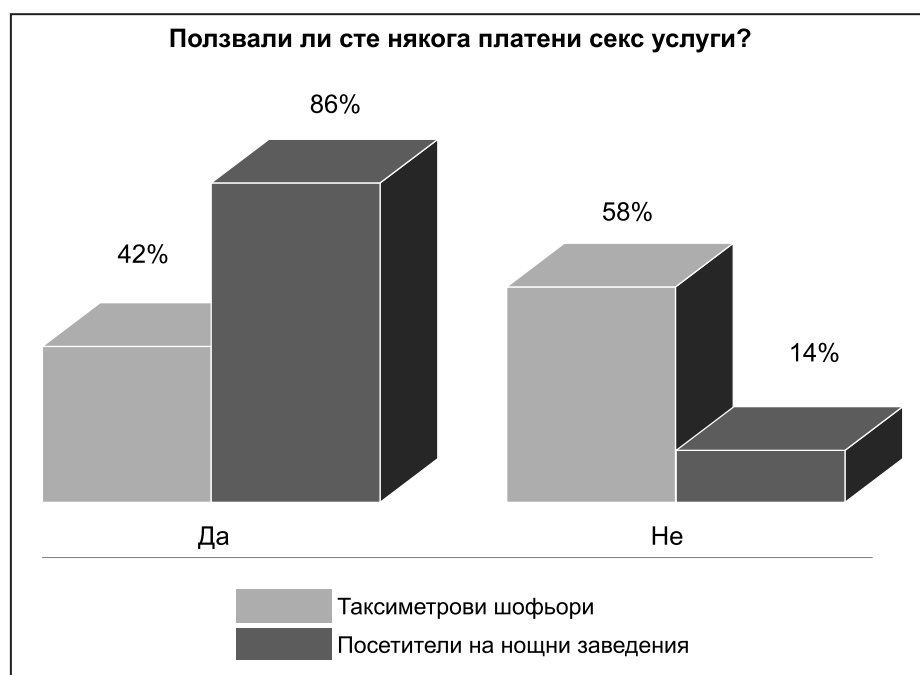
нци е 47,5%, а на българите 52,5%. Основната част от установените чужденци са граждани на държави от Европейския съюз. Възрастовите граници на чужденците са много широки, като най-възрастния установен посетител е роден през 1938г., а най-младият чужденец е роден 1985г. Процентът на установените чуждестранни клиенти при клубовете и ВИП къщите е значително по-малък, но също е сериозен – 17%, а българите са 83%. Чужденците тук са предимно турски граждани. Около 60% от българските граждани са с адресна регистрация в провинцията, а останалата част в София. Установените български граждани са родени между 1964г. и 1992г., което показва в колко широки възрастови граници варират различните клиенти.

Въпреки многообразието от клиенти, сред някои групи от хора е особено разпространено използването на платени секс услуги. Такива са например строителните работници, лицата от криминалния контингент, таксиметровите шофьори, бизнесмените, чужденците и т.н. Освен това типично за потреблението в България е използването на платени секс услуги при събирания на мъже, например при лов, при банкети, при бизнес срещи и т.н. За да съберем информация, макар и не представителна, за някои от типичните групи от клиенти на проституцията, проведохме изследване сред част от тях – таксиметрови шофьори, посетители на нощни заведения и чуждестранни туристи.

4.2.1. Таксиметрови шофьори и посетители на нощни заведения

В тази точка ще представим получените резултати от анкетите сред таксиметрови шофьори в София и посетители на нощни заведения в страната, включително еротични барове и заведения, за които е известно, че предлагат платени секс услуги.

Графика 3: Използване на платени секс услуги

Прави впечатление много високият процент на анкетираните в двете групи, които заявяват, че са използвали платени секс услуги. При попитаните таксиметрови шофьори това са почти половината. При

посетителите на нощни заведения процентът е още по-голям, което се дължи в голяма степен на това, че анкетата е провеждана в заведения в страната, за които е известно, че предлагат платен секс и посетителите ходят в тях точно с такава цел.

На въпроса „Бихте ли ползвали в бъдеще платени секс услуги?“ с „да“ са отговорили 62,1 на сто от анкетираните таксиметрови шофьори и 82,9 процента от посетителите на нощни заведения, а с „не“ са отговорили съответно 37,9% и 17,1%. Докато процентът на ползвалите посетители на заведения и тези, които в бъдеще биха ползвали, е почти равен, при таксиметровите шофьори се забелязват 20%, които до момента не са ползвали, но в бъдеще биха го направили.

Причините, възпирали тези от анкетираните, които не са използвали платени секс услуги до момента на провеждане на изследването, са няколко основни типа. Най-често посочваният отговор е липсата на необходимост от това – 58,8 на сто от анкетираните таксиметрови шофьори и 66,7 на сто от анкетираните посетители на нощни заведения. Висок е и процентът на тези, които са посочили, че ги е страх от болести, предавани по полов път (41,2% от анкетираните таксиметрови шофьори и 44,4% от другата група). Една четвърт от анкетираните посетители на нощни заведения посочват, че високата цена на секс услугите ги е възпирала, а при таксиметровите шофьори процентът е 18,4. Почти равен брой представители и от двете групи (близо 15%) определят, че платеният секс е неморална дейност и това ги е спирало. 11,4% от анкетираните посетители на нощни заведения не са ползвали платени секс услуги, защото се притесняват от това, че техните познати ще разберат, а при таксиметровите шофьори този процент е значително по-нисък (3,5%). Въпреки различията в отговорите на двете групи по този въпрос, като цяло отговорите им са сходни по повечето теми.

В графика 4 е представена честотата на ползване на платени секс услуги от анкетираните.

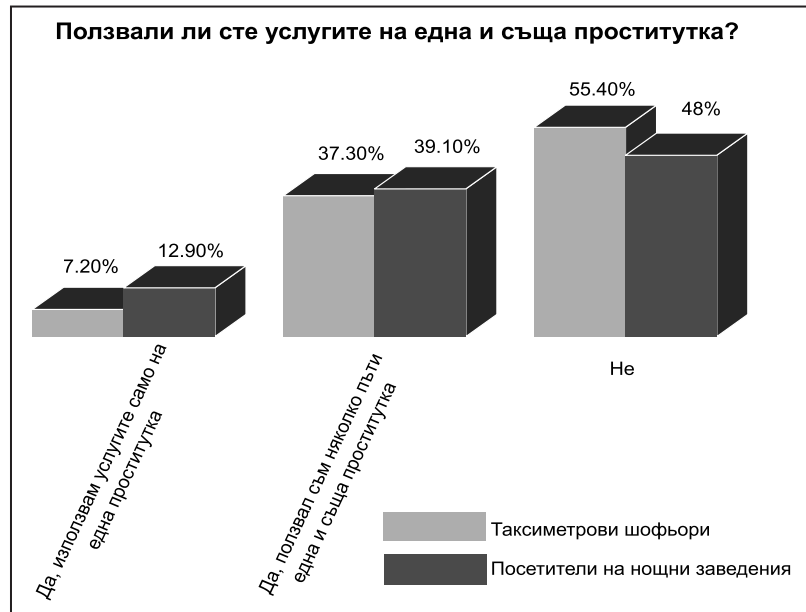
Графика 4: Честота на използване на платени секс услуги

Най-голям процент от анкетираните заявяват, че използват платени секс услуги няколко пъти в годината. Прави впечатление, че не е малък процентът на тези, които заявяват, че го правят всеки месец и дори всяка седмица. Това показва, че значителен процент от анкетираните клиенти използват редовно услугите на проституиращи.

В графика 5 са представени отговорите на въпроса: „Ползвали ли сте услугите на една и съща проститутка?“.

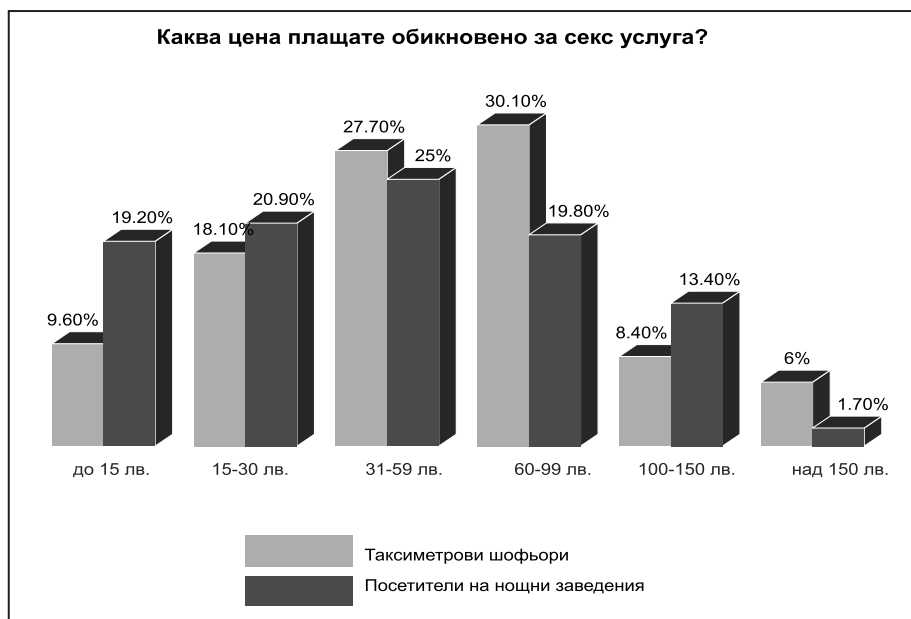
Графика 5: Използване на една и съща проститутка

Почти по 40 процента от анкетираните във всяка група заявяват, че са използвали няколко пъти една и съща проститутка. В допълнение 7,2% от анкетираните таксиметрови шофьори и 12,9% от анкетираните посетители на нощни заведения заявяват, че използват услугите само на една проститутка. Тези данни потвърждават информацията от интервютата с проституиращи, според която всяка от тях има няколко постоянни клиента, с които работи. Постоянните контакти между проституиращи и клиенти в някои случаи прерастват в силно емоционални отношения. Например на въпроса: „Случвало ли Ви се е да се влюбите в проститутка“, с „да“ са отговорили 7,3% от анкетираните таксиметрови шофьори и 8,3% от анкетираните посетители на нощни заведения, които са използвали платени секс услуги.

Отговорите на въпроса за цената на секс услуга, която заплащат обикновено клиентите, са представени в графика 6.

Графика 6: Цена на платените секс услуги

Забелязва се, че основната част от анкетираните и от двете групи плащат най-често между 31 и 99 лв., което покрива средния слой в пазара на проституцията. Не е малък процентът на анкетираните, които използват услугите на проституиращи от ниския слой и обикновено плащат до 15 лв. или между 15 и 30 лв.

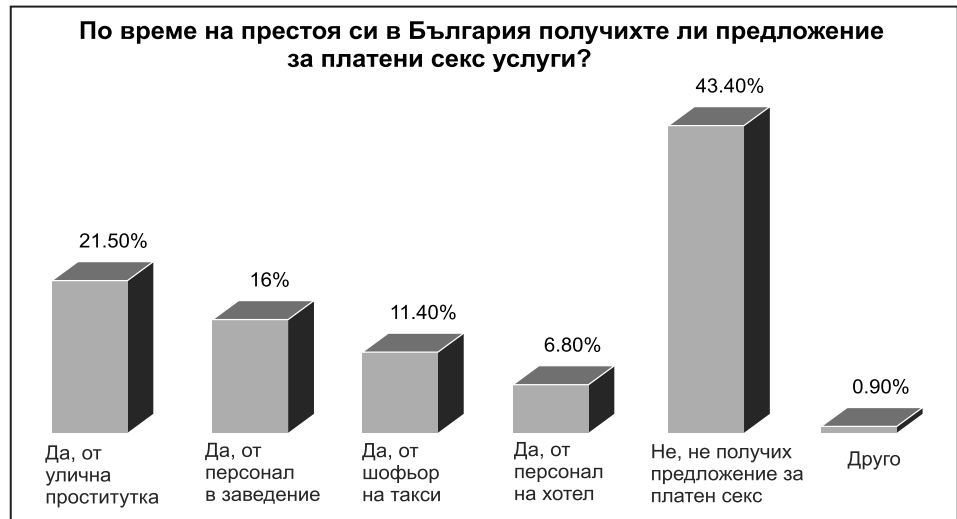
Представените данни показват, че макар общият процент от населението, които използват платени секс услуги, да е малък, се откриват групи, в които то е особено разпространено и често практикувано. Освен българи платени секс услуги в България, както показахме по-напред, използват и чужденците, които пребивават в страната по различни поводи. На потреблението на секс услуги от чужденци, и по-точно от чуждестранни туристи на българското Черноморие, ще се спрем в следващата подточка.

4.2.2. Чуждестранни туристи в Черноморските курорти

Анкетите с чуждестранни туристи са проведени в областите Варна и Бургас, като основната част са направени в курортните комплекси Златни пясъци и Слънчев бряг. Причината да акцентираме на туристите в тези курорти е информацията от интервюта с проституиращи, сводници и полицаи, че секс пазарът в тях е особено развит, и както показахме по-напред те са основни за курортната проституция. Тези наблюдения се потвърдиха и от проведените анкети, от които става ясно, че туристите, които са имали предложение или са използвали платени секс услуги, са основно в курортите Златни пясъци, Слънчев бряг, Албена и в градовете Варна и Бургас. Анкетираните в изследването туристи са мъже, граждани на различни държави, като Русия (29,5%), Великобритания (20,5%), (Германия 13%), Украйна (6,5%) и други.

Разпределението на отговорите на анкетираните туристи на въпроса дали са получавали предложение за платени секс услуги при пресрещане си на българското Черноморие е представено в графика 7.

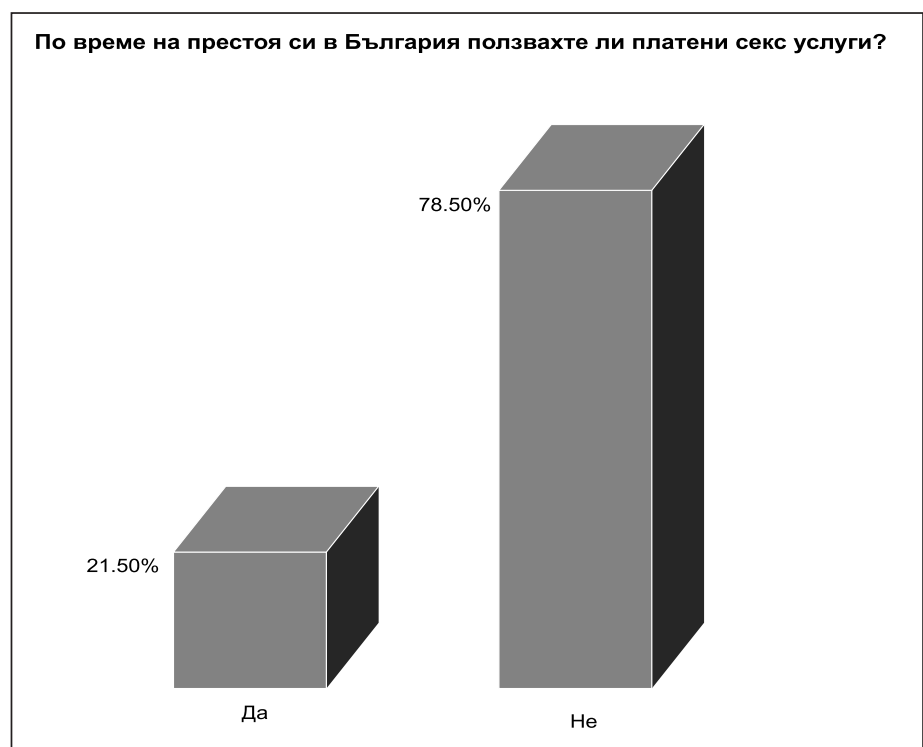
Графика 7: Предложения за платени секс услуги към туристите

Повече от половината анкетирани са получили предложение за платени секс услуги при престоя си в България. Това означава, че всеки втори турист от анкетираните е получил оферта. При почти една пета от анкетираните предложението е било направено директно от улична проститутка. В останалата част от случаите предложенията са отправяни от посредници – персонал на заведение или хотел и шофьори на таксита. Така се потвърждава наблюдението, че обектите в пазара на проституция са подпомагани при намиране на чуждестранни клиенти от мрежа от хора, които рекламират обектите и предлагат достъп до платени секс услуги.

В графика 8 са представени отговорите на анкетираните чуждестранни туристи на въпрос дали по време на престоя си в България са ползвали платени секс услуги.

Графика 8: Използване на платени секс услуги

21,5% от анкетираниите чуждестранни туристи са заявили, че са ползвали платени секс услуги по време на престоя си в нашата страна. Въпреки че резултатите от изследването не са представителни, те подкрепят хипотезата, че чужденците са значима група потребители на този пазар в България.

В графика 9 са представени основните причини, които анкетираниите туристи са посочили като мотив да използват платени секс услуги.

Графика 9: Мотиви за използване на платени секс услуги

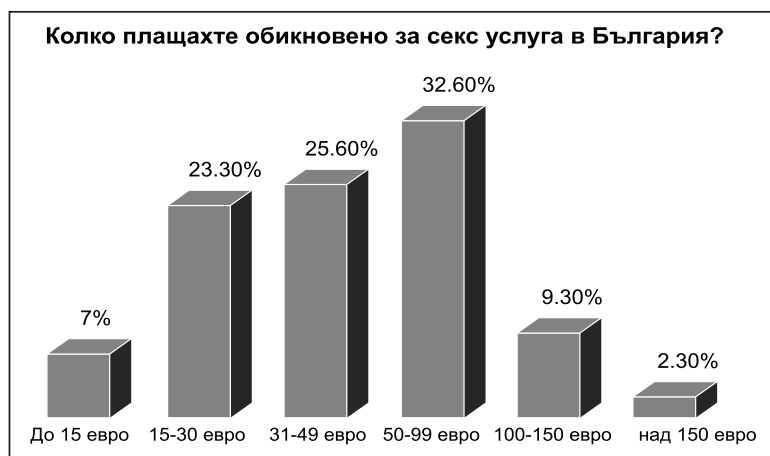

Основната причина за използване на платен секс в България, която са посочили анкетираниите чуждестранни туристи, е по-ниската цена тук спрямо държавите, от които идват. Другите причини са свързани с това, че българските проститутки им допадат и достъпът до тях е лесен.

6,4% от анкетираниите са заявили, че редовно използват платени секс услуги и затова са взели решение да го правят и при престоя си в България. Заслужава си да се обърне внимание и на друг въпрос от изследването, а именно: „Ползвали ли сте някога през живота си платени секс услуги преди сегашния си престой в България?“. 40,5% от анкетираниите туристи са плащали за секс преди престоя си в България.

Както видяхме, основният мотив на анкетираниите чуждестранни туристи да използват платени секс услуги тук е изгодната цена. В графика 10 са представени цените, които анкетираниите туристи са заявили, че са плащали обикновено в България.

Графика 10: Цени на секс услугите

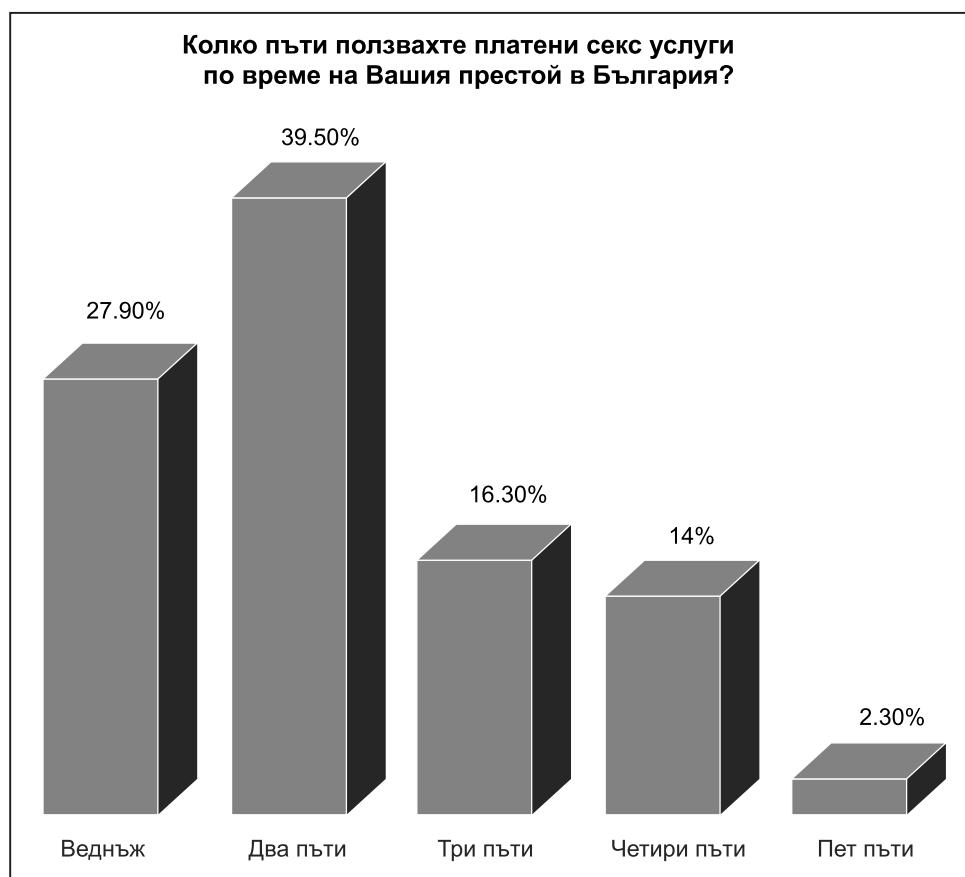

Данните показват, че най-голяма част от анкетираните туристи са плащали от 50 до 99 евро за секс услуга, което отговаря на цените в еротичните барове по Черноморието. Всеки четвърти е плащал между 31 и 49 евро, каквито са клубовете от средния слой на пазара. Немалка част са ползвали и платен секс от улични проститутки в ниския слой.

В графика 11 е представено разпределението на отговорите за това колко пъти по време на престоя си в България чуждестранните туристи са използвали платени секс услуги.

Графика 11: Честота на използване на платени секс услуги при престоя им в България

Най-често туристите, които са използвали платени секс услуги са го правили веднъж (27,9 на сто) или два пъти (39,5 на сто). Висок е процентът и на тези, които са плащали за секс услуги три или четири пъти. Някои от анкетираните са ползвали платени секс услуги дори по пет пъти за престоя си в България.

4.3. Групова дискусия с клиенти на платени секс услуги

Информация за клиентите на платени секс услуги набрахме и от фокус група с мъже потребители на такива услуги. В тази точка ще представим резултати по основни теми от груповата дискусия.

4.3.1. Използване на платени секс услуги

От дискусията става ясно, че повечето от мъжете са ползвали платени секс услуги след употреба на алкохол, от любопитство, за забавление или „за спорта“. Тоест, за тях това е изживяване, свързано с разнообразяване и обогатяване на личния живот, а не нещо специално,

което обяснява и липсата на притеснение и задръжки при споделяне на преживяванията в мъжка компания. За повечето от участниците в дискусиата платеният секс е удобен и практичен начин за задоволяване на потребност, без излишни уговорки и емоционална обвързаност. Дори за някои е по-изгодно, тъй като се пестят *„не само пари, а и време, усилия, нерви“*. Използването на платени секс услуги дори се сравнява с пазаруване в супермаркет: *„за мен това е продукт от магазина, отивам и си го купувам на тая цена и след това консумирам“*. Затова за участниците е нещо напълно нормално да купят като подарък за приятел платени секс услуги, т.е. „почерпка с момиче“, и почти всеки от участниците е подарявал или е получавал такъв. Въпреки това някои от респондентите никога не използват платени секс услуги в своя дом, тъй като по този начин *„си нарушавам анонимността спрямо нея“*. Тоест това трябва да бъде запазено в тайна. Тези, които предпочитат проституиращата да дойде у тях, се ръководят основно от мотива, че по този начин могат да контролират нейната хигиена.

4.3.2. Достъпът до платени секс услуги

Това, което ясно се потвърди по време на дискусиата, е, че всички участници във фокус групата приемат, че платеният секс е широко достъпен и че това е добре развит бизнес с ясно определени услуги и съответни цени за тях. Намирането на места, където се предлагат платени секс услуги, става най-често чрез таксиметрови шофьори, чрез обяви в електронната мрежа или в увеселителни заведения, където според дискутантите: *„в което и заведение да отидеш, която и сервитьорка да попиташ: Имате ли проститутки? – всяка ще ти каже имат ли, нямат ли, хотели, всичко, навсякъде“*. Тоест, само да поиска, всеки може лесно да намери момиче, което да задоволи неговите желания. Мъжете във фокус групата, които използват редовно платени секс услуги, знаят къде какви клубове има: *„от площад „Македония“ до „Петте къшета“ има над десет клубчета“*, дори твърдят, че могат да разпознаят в дискотека например кой е сводник и кои момичета се предлагат. Така, от една страна, проституцията е видима и откриваема за ползвателите ѝ, а от друга, тя остава невидима и неоткриваема за органите на реда.

4.3.3. Предлагащите платени секс услуги

При избора на проституираща клиентите се ръководят от съпоставянето на цена и качество. Основните им критерии са възраст, вид на услугите и цена. Предпочитанието на почти всички участници във фокус групата е към по-млади жени – 18-20 до 25 години, защото *„другите са вече изхабени“*. Всички участници споделят опита, че цената, която е обявена за даден вид услуга, е твърда и не може да се намали с уговорки. Много от тях не са опитвали да се пазарят за цената, защото *„Когато съм тръгнал, значи имам пари“* и *„Какво значение има дали ти е скъпо? Ти отиваш да си правиш някакво шоу, защото нещо ти е дотъпяло“*. Най-често цените, които са платили участниците във фокус групата, са от 50 до 100 лв. на час основно на момичета от клубове или повикани от интернет.

Предлагащите платени секс услуги се възприемат от някои клиенти просто като стока. Други участници в груповата дискусия търсят конкретно момиче, чиито услуги са ползвали и преди, доволни са от

това как се държи с тях, изпитват привличане към него, а в някои случаи дори заявяват, че са се влюбвали. Дискутантите взаимно се допълваха, когато обясняваха за момичетата, които *„сто пъти ти се иска да си купуваш“*, и дори се оказва, че няколко от тях са използвали услугите на *„една супер мацка Мими“*, тъй като предлага високо качество на услугите на изгодна цена. От качеството зависи дали клиентът ще се върне пак при същата проститутка: *„докато намериш, експериментираш и в момента, в който видиш, че предишните експерименти не са довели до нищо положително, си отиваш пак при същата“*.

За тези, които използват услугите на проституиращи по-често, т.е. поне два-три пъти месечно, тази дейност е толкова естествена, че дори не биха реагирали по какъвто и да е начин, ако научат, че тяхна близка проституира, защото *„това си е неин избор“* и *„начин за изкарване на прехраната“*. Други обаче биха използвали дори физическа саморазправа. Тоест при тях се вижда едно противоречие – приемат като нещо нормално те да използват платени секс услуги, но не биха приели те да се предлагат от техни близки.

4.3.4. Посредниците на платени секс услуги

В много случаи клиентите намират платени секс услуги през посредници. Нито един от дискутантите не разказва за проблеми, които е имал със сводници. В случаите, когато са контактували директно със сводници, те са били изключително точни и коректни, особено по отношение на цена и време. Дори има случай, в който на клиента е позволено да използва неизразходваното не по негова вина, но платено време: *„на 15-тата минута влязла полиция. На другия ден отишъл при сводника, той му казал: имаш още 45 минути по часовник“*. Въпреки точността на сводниците в примери като този, опитът на клиентите, свързан най-вече с поръчване на проститутки от интернет сайтове, показва некоректност и опити за измами. В интернет снимките на предлагащите платен секс много често не са реални и при поръчване не им изпращат желаното от тях момиче, а друго: *„в интернет не на 99%, а на 100% не е истина това, което показват“*. Ако клиентът е по-настойтелен и държи на конкретно момиче, още при договарянето му казват, че то е ангажирано в следващите няколко часа, но могат да му изпратят друго, което прилича на поръчаното. Опитът на клиентите, показва, че е възможно, ако не одобрят изпратеното момиче, да го върнат с изискване за по-хубаво. Дори *„за да са сигурни, че курсът няма да им е напразен“*, сводниците изпращат по две или три момичета, за да може клиентът да си избере това, което най-много се доближава до предпочитанията му. Най-вероятно подобни практики са развити вследствие на конкуренцията между различните вериги.

4.3.5. Рисковете при използването на платени секс услуги

Участниците във фокус групата не изпитват почти никакви опасения нито от полово предавани болести, нито от кражби, нападения или полицейски акции. Клиентите приемат, че рисковете от кражби или нападения, докато използват платени секс услуги, са минимални, защото, ако това се случи, ще се разчуе и проституиращите ще изгубят своите клиенти: *„като намериш хлебарка в баничката, никога вече няма да си купиш. Ще кажеш на 150 човека, че там дават банички с хлебарки“*. Този пример още веднъж потвърждава, че клиентите възприемат прос-

титутцията като бизнес, подобен на всички останали. Сигурността на повечето клиенти, че няма да попаднат на полицейска операция по време на посещение в даден клуб, се дължи на увереността им, че има не полицейски контрол, а „полицейски рекет“. Всичко това създава усещане у клиентите, че рисковете за тях са минимални.

4.3.6. Експлоатация на проституцията

За клиентите на платени секс услуги, участващи в груповата дискусия, експлоатацията на проституцията е малко вероятна в България. Те не се притесняват да използват услугите на момичета, които не са навършили 18 години, а и никои не заявява, че му се е случвало да откаже момиче, защото му е изглеждало малко на възраст. Даже според тях тези момичетата се „котираат“ повече, въпреки че „са по-експлоатирани“. Клиентите заявяват, че не биха информирали правоохранителните органи, ако момичето е принуждавано насила да работи или пък е потенциална жертва на трафик, защото: „ако тръгна да се оплаквам в полицията, нали се сещате какво ще стане там – сводникът при всички положения в полицията си е опекъл нещата и най-много да разбере кой се оплаква и на мен да ми се случи нещо, така че по-скоро не бих направил нищо“. Освен това някои от участниците отиват още по-далече, като заявяват, че дори да предполагат, че проституиращата може да е жертва, не са сигурни, че ще откажат да използват нейните услуги, защото според тях голяма част от проституиращите са „големи актриси“ и „всяка си има тъжна история“. Тези отговори показват, че клиентите не изпитват нито морални угризения, нито вина от това, че с подобни действия биха извършили престъпление. Подобни позиции налагат приемане и изпълнение на още по-сурови наказания към такива клиенти.

Що се отнася до включването на момичетата в този бизнес, според дискусантите много рядко в България проституиращите са принуждавани насила да правят това. По-скоро те са привлечени от парите, които могат да получат. Един от участниците във фокус групата предава думи на проститутка, която твърди, че „и депутат да стана, тия пари не мога да ги изкарам, 3000–3500 лв.“ А и от опита си клиентите споделят, че има такива момичета, които за една вечер изкарват по 5000 лв. Затова „99,9% не могат да спечелят на друга работа такива пари, които имат за днес“. Това е и една от основните причини дискусантите да не са чували за случаи проститутка да иска да работи друго. Неприятна изненада се оказва, че по същия начин се третират и малолетните момичета. Приемането на проституирането като доброволно включване в бизнес, осигуряващ висок стандарт, кара дискусантите да не приемат идеята за насилствено включване и да подценяват експлоатацията на проституцията.

4.3.7. Представата за законовата рамка

Груповата дискусия показва, че клиентите на платени секс услуги, които участваха в нея, не познават действащото законодателство относно проституцията в България. Логиката на повечето участници е щом не е разрешено, значи е забранено. Само двама от дискусантите познават законодателството. Повечето от тях не са наясно, че използването на услугите на малолетна или жертва на трафик на хора, освен нарушение в чисто човешки и морален аспект, е престъпление, за което е предвидена наказателна отговорност.

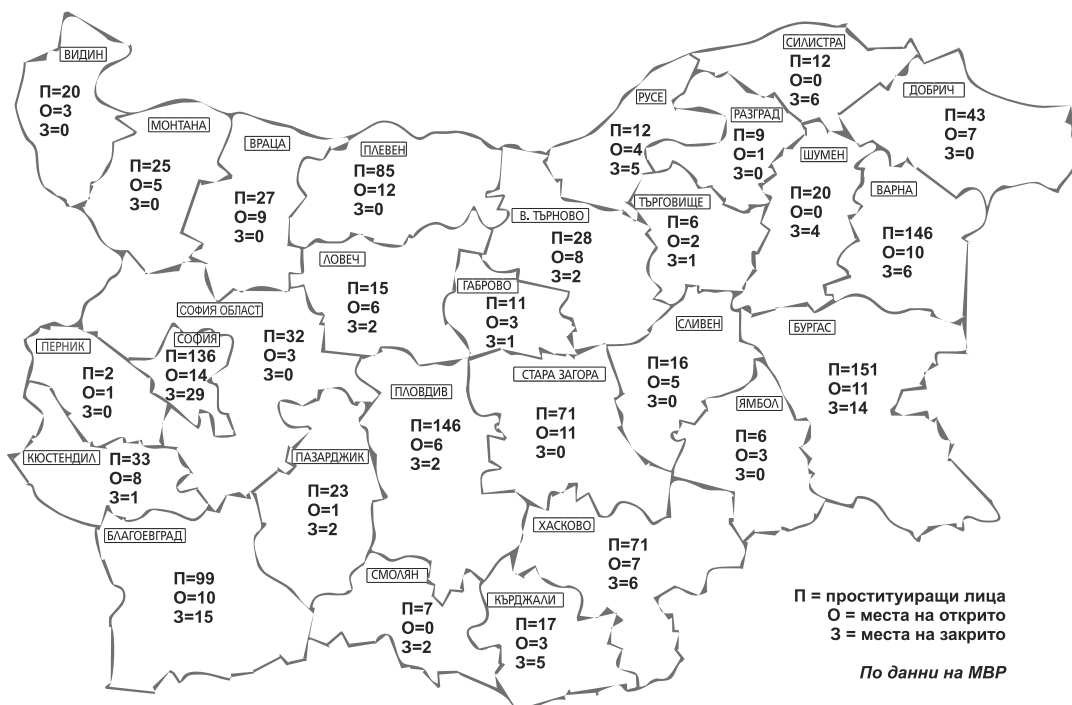
Очаквано, клиентите на платени секс услуги са на мнение, че проституцията трябва да се легализира. Според дискусантите положителните страни на легализацията са свързани с повишаване на качеството на услугата, регистриране, увеличаване на приходите в бюджета от плащаните данъци, намаляване на насилственото принуждаване, намаляване на полицейския рекет. Недостатъците на легализацията според клиентите се крият във възможността от увеличаване на цените заради въвеждането на данъци и това, че при легализация почти всички момичета ще искат да проституират. Според участниците в дискусията е малко вероятно легализацията да се отрази по някакъв начин върху общественения морал, тъй като: „това си е регламентирано от векове лицемерие, това ще си остане точно толкова неморално според мене, като сега“. Въпреки желанието, което изразяват за легализация на проституцията в България, клиентите заявяват, че е много малко вероятно да се приеме подобно законодателство.

Заклучение: основни проблеми и възможности за тяхното разрешаване

В заключение ще се спрем върху някои проблеми пред противодействието на организираната проституция и ограничаването на сексуалната експлоатация в България, като ще бъдат представени и предложения за тяхното преодоляване.

Но първо ще се спрем на данните за броя на проституиращите и местата за предлагане на платени секс услуги, които МВР е успяло да установи в областите на страната. Тези данни са представени в схема 7.

Схема 7: Карта на установената от МВР проституция

В схемата са представени данни към октомври 2010 г. за броя на установените от МВР проституиращи лица, местата на открито и мес-

тата на закрито, в които се предлагат такива услуги. Установените проституиращи лица са 1326, откритите сборища – 156, а закритите обекти – 107⁸. Паралелът между тези данни и информация от предходни години показва значително намаление на установения от МВР брой проституиращи лица и места за предлагане на платени секс услуги. Например през 2003 г. тогавашният министър на вътрешните работи Георги Петканов представя данни, според които установените проституиращи лица са били 4611, а сборищата – 366⁹. Почти четирикратното намаление, отчетено от МВР през 2010 г. спрямо 2003 г., може да се дължи на много фактори. Някои хипотези са свързани с: намаление на проституцията в България, вследствие например от нараснал износ или трафик извън страната, или на финансовата криза и намалено потребление в пазара на секс услуги; възможно е да е следствие на влошена работа на правоохранителните органи по установяване на проституцията и т.н. Съпоставка на данните за 2010 г. спрямо данни от тоталитарния период, представени от Людмил Георгиев¹⁰, според които броят на регистрираните проституиращи в България към 1987 г. е бил 3131, също показва значително намаление. Едва ли е възможно реалният брой по време на тоталитарния режим да е по-голям от броя им през 2010 г., особено като се имат предвид промените през последните две десетилетия, свързани с взрив на престъпността (конвенционална и организирана), моралната деградация, кризата в семейството и средното образование и т.н. Това още веднъж показва, че данните в схема 7 значително се различават от реалността. Отчитаме факта, че проституцията е прикрита и не е възможно пълно обхващане на действителния ѝ мащаб от полицията, но въпреки това данните на МВР в някои области на страната изглеждат твърде невероятни. Например в Перник, където въпреки международните пътища в цялата област са установени само 2 проституиращи лица. В Ямбол те са 6, като същевременно там е развит ловен туризъм, който се свързва с потребление на платени секс услуги. Подобно е положението и в област Смолян, където попада курортният комплекс Пампорово, а установените проституиращи за цялата област са общо 7. Областите, в които е развита пограничната проституция, също имат незначителен брой проституиращи на фона на информацията от проведените интервюта. Много занижен изглежда и броят на закритите обекти в най-големите градове на страната – Пловдив с 2, Варна и прилежащите курорти с 6, а столицата – с 29. Невероятна изглежда липсата на информация за установени закрити обекти в София-област, където попада курортният комплекс Боровец, в който информацията от изследването показва, че съществуват поне шест закрити места, в които се предлагат платени секс услуги, маскирани като стриптийз барове. Примерите показват, че статистиката, водена от МВР не отговаря на реалностите. Проблемът, обаче, не е само в неточната статистика. Затруднено и неефективно е самото противодействие на организираната прости-

⁸ В този сбор, освен представените в схема 7 данни от съответните области, са включени и данни от транспортна полиция за проституцията около железопътните гари, а именно 157 проституиращи лица, 3 открити и 4 закрити места.

⁹ Вж. напр. В-к „Труд“. *Петканов преброи 4 611 проститутки*. 31 май 2003.

¹⁰ Вж. Георгиев, Л. 2004. Проституцията и финансирането на организираната престъпност. *Общество и право*, 9: 20-21.

туция. Причините за това могат да се търсят в подценяването на самия проблем (неговия мащаб и значимост), в организацията на работата по него, в наличието на корупция, в неефективната законова рамка.

Един от основните проблеми е неефективната организация за противодействие на феномена, която съществува през последните две десетилетия в МВР. Организираното противодействие на проституцията е приоритет на криминалната полиция, която акцентира на съответния контингент от проституиращи и неговата превенция, а не на престъпните организации. Например в Столичната дирекция на вътрешните работи е обособена група от трима служители, които трябва да покрият целия пазар на проституция в града, включващ хиляди проституиращи. Заедно с това във всяко от деветте районни полицейски управления е определен по един отговорен за проституцията служител, който най-често работи и по разкриване на други тежки престъпления, като убийства, грабежи и т.н. При толкова малък брой полицаи, които са ангажирани с противодействието на феномена, и с така поставения акцент върху превенцията не е възможна ефективна борба с организираната проституция. В продължение на години проблемът не се осъзнава и проституцията се разглежда като девиантно поведение на отделни индивиди, без да се оценява значението на стоящата отзад организирана престъпност, която контролира почти изцяло този криминален пазар.

Успешното противодействие на организираната проституция в страната е условие и за постигане на още по-ефективна борба с трафика на хора. В редица случаи организираната проституция е свързана и прелива в международен трафик на хора с цел сексуална експлоатация. В момента акцент в борбата с трафика на хора е оказването на съдействие при разследвания в чужбина. Така в някои случаи престъпните организации на българска територия не се разследват в необходимата дълбочина. Поради това се намалява ефективността и на противодействието на трафика на хора с цел сексуална експлоатация.

За да се постигнат необходимите резултати в противодействието на организираната проституция, то трябва да се разглежда като акцент в дейността на съответните сектори в Главна дирекция „Борба с организираната престъпност“. От началото на тази година са направени стъпки в тази посока, които доведоха до положителни резултати в борбата с организираната проституция в страната, но те трябва да продължат. Проблем за това се оказва и недостатъчният брой на служителите в сектора за противодействие на трафика на хора спрямо големия обем от работа. Затова е особено важно този сектор да прерасне в отдел с адекватна на съществуващите проблеми численост и подходяща вътрешна структура, която да позволи продължителна и задълбочена работа по престъпните организации в България, свързани с експлоатация на проституцията и трафик на хора.

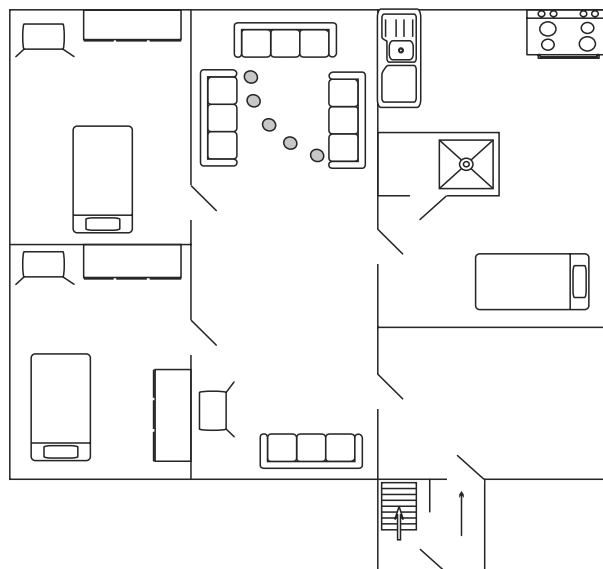
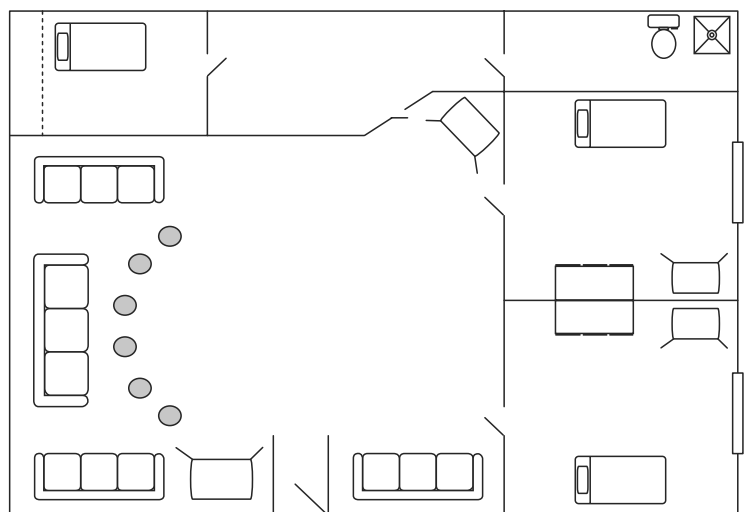
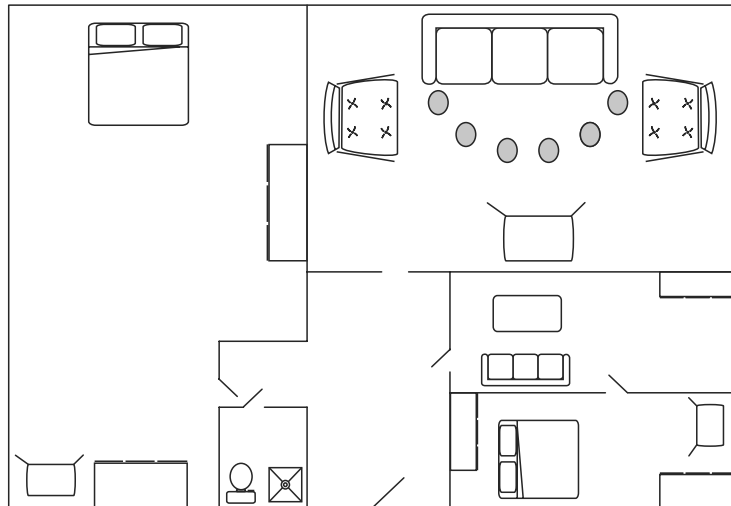
Проблем в борбата с организираната проституция е и съществуващата законова рамка, която е изключително архаична и неефективна. В това отношение законодателят е длъжник на правоохранителните органи и на цялото общество. Неадекватното приложение на нормативната уредба позволява на някои прокурори да избягват реалните проблеми, отнасящи се до сводничеството и организираната проституция, които би трябвало да се разследват, и да ги подменят с повди-

гане на обвинения на проституиращите по чл. 329 от Наказателния кодекс. Така не само се заобикалят истинските проблеми, но много често се осъществява и двойна виктимизация на проституиращите – веднъж от сводниците и организираната престъпност, които ги експлоатират, и втори път от гържавата, която вместо да ги защити и подпомогне, ги осъжда. За да се преодолеят тези проблеми, е необходимо приемането на нова законова рамка относно проституцията и нейната експлоатация.

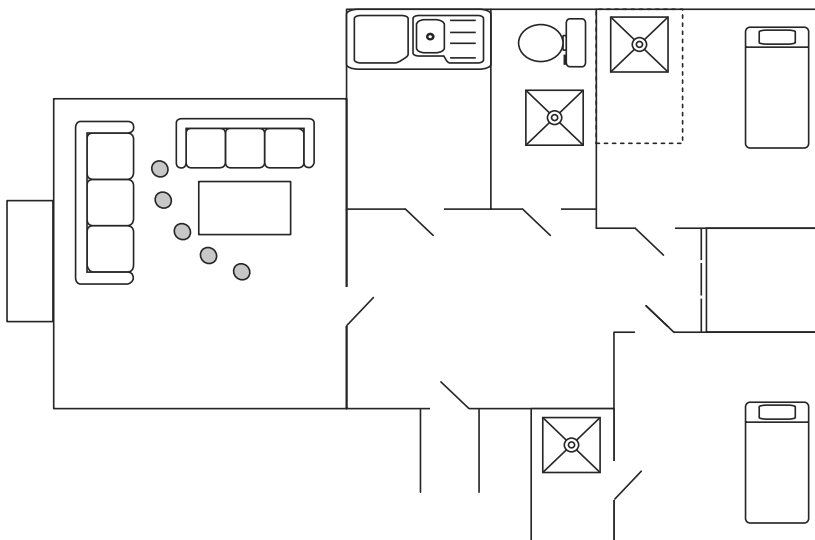
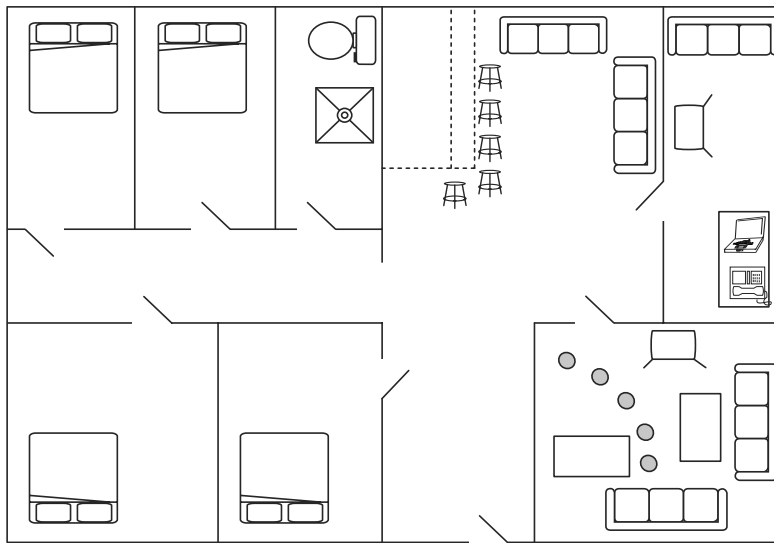
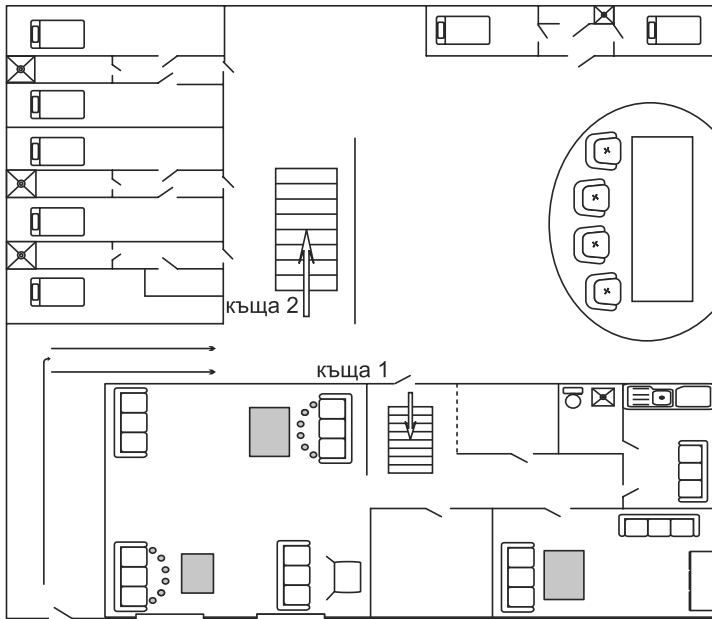
Друг изключително важен проблем пред ефективното противодействие на организираната проституция и престъпните организации като цяло е адекватното противодействие на корумпираните служители. Не е възможно да съществуват мощни престъпни организации, които години наред осъществяват криминалните си дейности, без да са подпомогани от корумпирани служители на различни институции. Това се потвърждава и от представената в изследването информация за използваната системна корупция от веригите, контролиращи проституцията в София, при която корумпираните служители практически са съучастници в престъпните организации. Същевременно не се прилагат ефективни механизми за тяхното санкциониране. Оскъдната практика показва, че дори да бъде разкрит случай на такъв тип корупция, служителят се отстранява от съответната позиция (понякога само временно) и до осъдителна присъда не се достига, а често не се повдига дори и обвинение. За преодоляване на този проблем и успешно противодействие на организираната престъпност е изключително важно корумпираните да бъдат сериозно разследвани и съдени, по възможност заедно с другите членове на престъпните организации за участие в организирана престъпна група.

Представянето на проблемите пред противодействието на организираната проституция и очертаването на възможности за тяхното преодоляване може да продължи. Ще се ограничим до представените досега проблеми не защото е трудно да се открият други – напротив, те изобилстват в събраната информация. Но представените проблеми и препоръките за тяхното решаване имат ключово значение и усилията трябва да се съсредоточат върху тях. Изпълнението им ще доведе до значително подобряване на противодействието на организираната проституция и съществено ограничаване на сексуалната експлоатация в България.

Приложение.**Архитектурата на публичния дом****Клубове**

ВИП къщи/клубове

Еротични барове

